មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

គម្រោងស្តីពីការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)

សិក្ខាសាលាជាមួយគ្រូបង្រៀន

ក្រុមការងារស្តីពីការចងក្រងឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

ព្រះវិហារ ថ្ងៃទី២៤ ដល់ថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០

ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា

–កសាងសង្គមសន្តិភាពតាមរយៈការអប់រំ

សិក្ខាសាលានេះឧបត្ថម្ភដោយអង្គការមូលនិធិអាស៊ី
រួមជាមួយនឹងឧបត្ថម្ភពីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់អភិវឌ្ឍអន្តរជាតិ
និងភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍអន្តរជាតិរបស់ប្រទេសស៊ុយអ៊ែត ។
វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនឧបត្ថម្ភដោយរដ្ឋាភិបាលប្រទេសប៊ែលហ្ស៊ិក ។

***រាយការណ៍**ៈ សេរ៉ា ចន ឌីកខេន្ស **ក្រុមការងារ**ៈ អេង កុកថាយ, កន ពេញសំណាង, ហ៊ុយ សម្ផស្ស, ម៉ម សុផាត*
***រូបថត**ៈ កែវ ដាស៊ីស, ម៉ម កល្យាណី, ញាណ សុជាតិ, ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី, លឹម ជ័យទត្ត **បកប្រែ**ៈ ទែន សុខស្រីនិត្យ*

Documentation Center of Cambodia
Searching for the Truth: Memory & Justice ស្វែងរកការពិត ដើម្បីការចងចាំនិងយុត្តិធម៌
66 Preah Sihanouk Blvd. ◆ P.O.Box 1110 ◆ Phnom Penh ◆ Cambodia
t (855-23) 211-875 ◆ f (855-23) 210-358 ◆ dccam@online.com.kh ◆ www.dccam.org

សេចក្តីសង្ខេប

ចាប់ពីថ្ងៃទី២៤ ដល់ថ្ងៃទី២៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ គ្រូបង្រៀនជាង២០០នាក់ មកពីទូទាំងខេត្តនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាបានមកជួបជុំគ្នានៅខេត្តព្រះវិហារ ដើម្បីចូលរួមសិក្ខាសាលាគ្រូបង្រៀន និងក្រុមការងារ "ចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា" ប្រចាំឆ្នាំលើកទីបីដែលជាផ្នែកមួយនៃគម្រោងរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សហការជាមួយក្រសួងអប់រំយុវជន និងកីឡា ។ សិក្ខាសាលានេះមានការចូលរួមពីសំណាក់គ្រូបង្រៀន ដែលបានទទួលវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីអំពីកម្មវិធី និងវិធីសាស្ត្របង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យកាលពីពាក់កណ្តាល និងចុងឆ្នាំ២០០៩ ដែលជាផ្នែកមួយនៃការផ្តល់សិទ្ធិរបស់ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ក្នុងការអនុវត្តកម្មវិធីអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតាមថ្នាក់វិទ្យាល័យ និងសកលវិទ្យាល័យទាំងអស់នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាឲ្យបាននៅក្នុង បំណាច់ឆ្នាំ២០១៣ ។ គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យធ្វើការប្រើប្រាស់សៀវភៅរបស់លោក ឌី ខាំបូលី ដែលមានចំណងជើងថា *ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ១៩៧៥-១៩៧៩* អមជាមួយ *សៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន* និង*សៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស* ដែលរៀបរៀងដោយបណ្ឌិត ជា ដល្លា និង លោក គ្រីស្តូហ្វឺ ឌៀរីង ។

សិក្ខាកាមសម្រាប់សិក្ខាសាលានៅខេត្តព្រះវិហារទាំងអស់ បានចំណាយពេល នៅទីរួមខេត្តព្រះវិហាររយៈពេលមួយថ្ងៃ ដើម្បីបានស្តាប់បទបង្ហាញជាច្រើនរបស់វាគ្មិនជាតិ និងអន្តរជាតិ ព្រមទាំងការពិភាក្សារបស់គ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិ និងអ្នកសម្របសម្រួលគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យស្តីពីបញ្ហាមួយចំនួនដូចជាការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យការផ្សះផ្សាជាតិ ទស្សនៈខុសប្លែកគ្នា ស្តីពីការអត់ឱនទោស និងសារសំខាន់នៃការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ នៅថ្ងៃទីពីរនៃសិក្ខាសាលានេះ គ្រូបង្រៀនទាំងអស់បានធ្វើដំណើរទៅទស្សនាប្រាសាទព្រះវិហារ ដែលជាប្រាសាទបុរាណដ៏ធំស្កឹមស្កៃមួយកសាងឡើងនៅក្នុងសម័យអង្គរហើយដែលមានសារសំខាន់សម្រាប់សង្គមកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះ ។

សិក្ខាសាលានេះត្រូវបានរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណង ៖

១. ពង្រឹងសមត្ថភាពជំនាញវិជ្ជាជីវៈដល់គ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្តដែលគ្រូបង្រៀនទាំងអស់នេះនឹងត្រូវផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលបន្តដល់ "គ្រូបង្រៀនថ្នាក់មូលដ្ឋាន" នៅក្នុងកម្មវិធីវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនថ្នាក់មូលដ្ឋាននាពេលខាងមុខនេះ ។
២. ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញពីប្រសិទ្ធភាពស្តីពីយុត្តិសាស្ត្របង្រៀនថ្មីៗ
៣. ផ្តល់ការណែនាំសម្រាប់ការវិវឌ្ឍទៅមុខ

៨. និងពិភាក្សាពីទស្សនវិស័យស្តីពីយុទ្ធសាស្ត្រ និងការគ្រប់គ្រងផ្នែកភ័ស្តុភាររបស់គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅប៉ុន្មានឆ្នាំខាងមុខនេះ ។

*សំខាន់ជាងនេះទៅទៀតគឺថា សិក្ខាសាលានេះចាប់ផ្តើមពិភាក្សាពីប្រធានបទស្តីពីជំហានដំបូងនៃការបង្កើតក្រុមការងារជាផ្លូវការមួយដែលនឹងក្លាយទៅជា***គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សា** *នៅពេលអនាគតដើម្បីជួយបន្ថែមដល់យន្តការស្វែងរកយុត្តិធម៌អន្តរកាល ។ គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជឿជាក់ថា គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សា នឹងដំណើរការឆ្ពោះទៅរកសមិទ្ធផលលើសពីវិសាលភាព ដែលដំណើរការនីតិវិធីតាមផ្លូវច្បាប់របស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក្នុងតុលាការកម្ពុជាសម្រេចបាន ហើយបន្តបំពេញកិច្ចការទាំងនេះដើម្បីឆ្ពោះទៅរកការផ្សះផ្សាជាតិ ។ ការស្ទាបស្ទង់មតិដែលធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ២០០៩ ដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស របស់សកលវិទ្យាល័យកាលីហ្វ័រញ៉ា នៅប៊ឺឃ្លីបានរកឃើញថា អ្នករស់រានមានជីវិតចំនួន៧៧ភាគរយ និងយុវជនជំនាន់ក្រោយចំនួន៨៥ភាគរយចង់រៀនពីរបបខ្មែរក្រហម ។ ប៉ុន្តែយោងតាមការស្រាវជ្រាវដដែលនេះឃើញថា ៖ "ស្របពេលដែលប្រជាជនកម្ពុជា ទាំងអ្នកដែលធ្លាប់បានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម និងអ្នកដែលមិនបានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ចង់ដឹងពីការពិតចំពោះអ្វីដែលបានកើតឡើងកាលពីរបបខ្មែរក្រហមនោះ មានប្រជាជនតិចជាង៥០ភាគរយមានបំណងចូលរួមនៅក្នុងវេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ និងនិយាយពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន" ។ ដូច្នេះ ដំណើរការរបស់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សានឹងអាចជួយបំពេញចន្លោះខ្វះខាត និងជួយសម្របសម្រួលបន្ថែមដល់ដំណើរការ ស្វែងរកយុត្តិធម៌នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដោយធ្វើការជាមួយនឹងប្រជាជនកម្ពុជារាប់លាននាក់ដែលមានការស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការនិយាយពីរបបខ្មែរក្រហមនៅទីសាធារណៈ ប៉ុន្តែជាអ្នកដែលចង់ដឹងពីរបបខ្មែរក្រហមដែលដំណើរការ នេះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាដំណើរការស្វែងរកការពិត ដែលបន្តធ្វើឡើងជាមួយប្រជាជនគ្រប់ជំនាន់ និងតាមគ្រប់កន្លែងនៃផ្ទៃប្រទេស ។*

ខណៈពេលដែលគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សា ខុសពីប្រទេសក្រោយជម្លោះផ្សេងទៀតដែលផ្តោតលើសាសនាគ្រិស្តសម្រាប់អត់ឱនទោសនោះ លោក ឆាំង យុ នាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានលើកបង្ហាញជ្យាក្រាមត្រីកោណមួយ ដែលមានប្រធានបទថា "ទស្សនវិស័យៈ ***ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា**" ដែលមានលក្ខណៈជាការឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈដែលមានលក្ខណៈជាខ្មែរ សម្រាប់ការផ្សះផ្សានិងព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្ត ។ "ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា" ផ្តល់អនុភាពឲ្យការអប់រំ និងគ្រូបង្រៀនពីព្រោះការអប់រំ និងគ្រូបង្រៀនទទួលបានការគោរពខ្ពស់ពីសហគមន៍កម្ពុជាដោយគ្មានការរើសអើងផ្នែក*

ជាតិពន្ធុ និងសាសនាឡើយ ។ ទស្សនវិស័យរបស់លោក ឆាំង យុ បានដាក់ការអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន ការគ្រប់គ្រងគុណភាពបង្រៀននៅកំពូលកណ្តាលនៃត្រីកោណ ។ សិក្ខាសាលាប្រចាំឆ្នាំ ការស្រាវជ្រាវដែលធ្វើនៅតាមភូមិ ផ្ទាំងរូបភាព សារព័ត៌មាន ការចែកចាយសៀវភៅ និងការដាក់តាំងពាក្យស្លោកលើផ្ទាំងថ្មស្ថិតនៅតាមជ្រុងផ្សេងៗនៃត្រីកោណ ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក្រសួងអប់រំ និងអ្នកស្រាវជ្រាវជាតិ និងអន្តរជាតិមានជំនឿថា ការអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងមធ្យោបាយផ្សេងទៀតដើម្បីធ្វើការផ្សព្វផ្សាយចំណេះដឹងពីអំពើព្រៃផ្សៃរបស់ខ្មែរក្រហម អាចជួយសង្គមកម្ពុជាដើរឆ្ពោះទៅរកការផ្សះផ្សាជាតិ និងការផ្សះផ្សារបួសជាលក្ខណៈបុគ្គល ។ ជាក់ស្តែង គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានកំពុងតែធ្វើកិច្ចការទាំងអស់នេះរួចទៅហើយ ។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន វេទិកាពិភាក្សាអប់រំជាសាធារណៈ ការដាក់តាំងពាក្យស្លោកលើផ្ទាំងថ្មដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ការចែកចាយសៀវភៅ និងចុះតាមមូលដ្ឋានបានបង្កើតសាក្សីមួយចំពោះអ្នករស់រានមានជីវិតក្នុងការរៀបរាប់ និងចែករំលែកបទពិសោធន៍កាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បើទោះបីជាអ្នកទាំងនោះមិនបានតាំងចិត្តមុនក៏ដោយ ។ ការនិយាយចែករំលែកឡើងវិញនូវបទពិសោធន៍ ដែលមិនបានត្រៀមទុកជាមុននៅក្នុងសិក្ខាសាលា បណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនទាំងបីលើកនេះឆ្លុះ បញ្ចាំងឲ្យឃើញពីឥទ្ធិពលនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលដែលបានដើរតួជាវេទិកាសម្រាប់ការផ្សះផ្សាជាលក្ខណៈបុគ្គលនិងលក្ខណៈរួម ។ បន្ថែមពីលើនេះ គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងកម្មវិធីបង្រៀនបានធ្វើឲ្យអ្នករស់រានមានជីវិតនិយាយរៀបរាប់ពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ៈ បើទោះបីជាគ្រូបង្រៀនជាច្រើនរូបមកចូលរួមវគ្គសិក្ខាសាលានេះមានចំណេះដឹងតិចតួចពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្រៅពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួននោះក៏ដោយក៏កម្មវិធីបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រនេះផ្តល់ឲ្យអ្នករស់រានមានជីវិតនូវចំណេះដឹងផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ ដើម្បីឲ្យអ្នកទាំងអស់នេះ អាចធ្វើការរៀបរាប់ពីអតីតកាលរបស់ខ្លួនក្នុងទិដ្ឋភាពប្រវត្តិសាស្ត្រទ្រង់ទ្រាយធំ ។ គ្រូបង្រៀនទាំងអស់ សុទ្ធតែមានចំណាប់អារម្មណ៍ និងចង់សិក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ហើយគ្រូបង្រៀនទាំងអស់មិន ស្ទាក់ស្ទើរនឹងសួរសំណួរទៅកាន់វាគ្មិននិងសមាជិកក្រុមការងារវគ្គបណ្តុះបណ្តាលទេ ដើម្បីបញ្ជាក់ និងពង្រីងវិសាលភាពនៃប្រធានបទនៅក្នុងអំឡុងវគ្គរបស់សិក្ខាសាលានេះ ។ ចុងក្រោយបង្អស់គម្រោង នេះក៏បានអនុញ្ញាតឲ្យគ្រូបង្រៀន ធ្វើការចែករំលែកបទពិសោធន៍នៅក្នុងបរិស្ថាន ដែលមានសុវត្ថិភាពពីព្រោះគ្រូបង្រៀនទាំងអស់ពិតជាបានធ្វើការស្ម័គ្រចិត្តនិយាយពីបទពិសោធន៍ និងអតីតកាលរបស់ខ្លួននៅក្នុងវេទិកាពិភាក្សានេះមែន ។

សមិទ្ធផលទាំងអស់របស់គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានដើរទន្ទឹមគ្នានឹងគោលដៅរបស់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សា ជាពិសេសគឺនៅក្នុងការ «ទទួលស្គាល់ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលជួយឲ្យជនរងគ្រោះទទួលបានសិទ្ធិបញ្ចេញមតិ និងផ្ដល់ជារឿងរ៉ាវប្រវត្តិសាស្ត្រមួយស្ដីពីកត្តាផ្សេងៗដែលនាំមកនូវអំពើសាហាវព្រៃផ្សៃ» ។ គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជានេះស្ថិតនៅក្នុងពេលដ៏ពិសេសមួយ ដើម្បីបន្តនិងពង្រីកកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីការផ្សះផ្សា ប៉ុន្តែគម្រោងនេះនឹងប្រើប្រាស់មធ្យោបាយដែលមានលក្ខណៈផ្លូវការជាងនេះ នៅពេលដែលតុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានបញ្ចប់កិច្ចការរបស់ខ្លួន ។

គោលដៅមួយទៀតរបស់គម្រោងទឹកដីនៃការផ្សះផ្សាគឺនឹងប្រើប្រាស់គ្រូបង្រៀន សម្រាប់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សា ដែលកំពុងតែស្នើសុំឲ្យបង្កើតឡើង ។ គណៈកម្មការនេះមិនត្រឹមតែមានលក្ខណៈច្នៃប្រឌិតប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងមានលក្ខណៈសមស្របទៅតាមបរិបទវប្បធម៌ របស់ខ្មែរថែមទៀត ពីព្រោះគ្រូបង្រៀនទទួលបានការគោរពខ្ពស់នៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ។ នៅក្នុងវគ្គសិក្ខាសាលានេះ ទាំងលោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម និង លោក ឆាំង យុ បាននិយាយពីតួនាទីសំខាន់របស់គ្រូបង្រៀនកម្ពុជាដែលអាចដើរតួនាទីនៅក្នុងការប្រមូល ថែរក្សា និងសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ។ ជាក់ស្ដែង គ្រូបង្រៀនទាំងអស់បានបង្ហាញឲ្យឃើញពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួននៅក្នុងការសម្រេចកិច្ចការទាំងអស់នេះរួចហើយ ៖ មុននឹងចូលរួមសិក្ខាសាលានេះ គ្រូបង្រៀនទាំងអស់មានកាតព្វកិច្ចសរសេរអត្ថបទពី១០ ទៅ២០ទំព័រ ស្ដីពីប្រធានបទផ្សេងៗទាក់ទងនឹងភូមិស្រុកដែលគ្រូបង្រៀនទាំងអស់កំពុងតែបង្រៀន ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាទទួលបានអត្ថបទជាង២០០ ។ អត្ថបទសរសេរទាំងអស់នេះរៀបរាប់ពីការប្រឈមមុខនឹងអំពើសាហាវព្រៃផ្សៃ ការរួចរស់រានមានជីវិត និងភាពអត់ធ្មត់ក្នុងអំឡុងនិងក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ។ អត្ថបទទាំងអស់នេះមិនមែនផ្ដោតតែទៅលើរឿងរ៉ាវដែលកើតឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមប៉ុណ្ណោះទេ ៖ គ្រូបង្រៀនខ្លះបានសរសេរពីប្រវត្តិភូមិស្រុករបស់ខ្លួន ដែលធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងពីការចាប់ផ្ដើមស្ថាបនាកសាងភូមិស្រុករបស់ខ្លួនក្រោយពីរបបខ្មែរក្រហម និងជីវភាពរស់នៅមុនការកើតឡើងនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ។ គុណភាព និងចំនួនរបស់អត្ថបទទាំងអស់នេះបង្ហាញឲ្យឃើញនូវប្រសិទ្ធភាព និងឆន្ទៈនៅក្នុងការធ្វើការស្រាវជ្រាវ ធ្វើបទសម្ភាសន៍ និងចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រនៅតាមភូមិ របស់គ្រូបង្រៀន ដែលការធ្វើដូច្នេះបានជួយឲ្យអ្នករស់រានមានជីវិតអាចធ្វើការ «ចងក្រង» ពីប្រវត្តិផ្ទាល់ខ្លួនទៅជាប្រវត្តិភូមិស្រុករបស់ខ្លួនឯងបាន ។

អត្ថបទជាង២០០០ទំព័រ ដែលគ្រូបង្រៀនបានសរសេរ សម្រាប់គម្រោងដែលមានឈ្មោះថា «ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិយើង» ក៏ឆ្លុះបញ្ចាំងពីតួនាទីដ៏សកម្មរបស់គ្រូបង្រៀនក្នុងការដើរឆ្ពោះទៅរកការផ្សះផ្សា

សម្រាប់សង្គមជាតិកម្ពុជា ។ នៅពេលដែលគ្រូបង្រៀនចុះធ្វើការសម្ភាសន៍នៅតាមភូមិ ដើម្បីនិយាយជាមួយនឹងអ្នករស់រានមានជីវិត គ្រូបង្រៀនទាំងអស់នេះនឹងដើរតួជាអ្នកស្តាប់ និងជាអ្នកទទួលស្គាល់ពីការឈឺចាប់របស់អ្នករស់រានមានជីវិត ។ ការធ្វើបែបនេះឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពីទិដ្ឋភាពដ៏សំខាន់បំផុតនៅក្នុងប្រទេសក្រោយជម្លោះទាំងឡាយក្នុងការទទួលដឹងឮ និងទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការនូវភាពគានតឹងពីអតីតកាលរបស់អ្នករស់រានមានជីវិត ពីព្រោះការធ្វើបែបនេះអាចជួយឲ្យអ្នកទាំងអស់នេះដឹងថា ខ្លួនមិនមែនទទួលរងទុក្ខលំបាកវេទនាតែម្នាក់ឯងនោះទេ ។ កញ្ញា សូ ហ្វារីណា ដែលជាអ្នកជំនាញមានបទពិសោធន៍ច្រើនជាមួយជនជាតិចាមនៅក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហមបានលើកឡើងពីគំនិតខាងលើទាំងអស់នេះនៅក្នុងអត្ថបទឯកសារ ដែលស្តីបទពិសោធន៍សម្ភាសន៍បងប្អូនជនជាតិអ៊ីស្លាម ដោយនិយាយថា ៖ «ខ្ញុំបានកត់សម្គាល់ឃើញថា អ្នកដែលផ្តល់បទសម្ភាសន៍ទាំងអស់ត្រូវការអ្នកស្តាប់ ដែលបង្ហាញពីសេចក្តីអាណិតរបស់ខ្លួនចំពោះគាត់ ដើម្បីឲ្យខ្លួនគាត់បានដឹងថាមានអ្នកទទួលដឹងឮពីការចងចាំ និងទទួលស្គាល់ការរងទុក្ខលំបាកវេទនារបស់ខ្លួន ។ ដូច្នេះ តួនាទីរបស់អ្នកស្តាប់គឺពិតជាមានសារសំខាន់នៅក្នុងការធ្វើឲ្យអ្នករៀបរាប់ពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួនមានអារម្មណ៍ថា ជនរងគ្រោះមិនមែនជាមនុស្សដែលរងទុក្ខវេទនាតែម្នាក់ឯងនោះទេ ហើយជួយឲ្យអ្នកទាំងអស់នេះដឹងថាយ៉ាងហោចណាស់មានមនុស្ស ម្នាក់ទទួលដឹងឮ ការរងទុក្ខវេទនារបស់ខ្លួនដែលជាលទ្ធភាពធ្វើឲ្យអ្នកទាំងអស់នេះរំសាយនូវភាពឈឺចាប់» ។ លើសពីនេះទៅទៀត គ្រូបង្រៀនក៏ដើរតួជាអ្នកជួយពង្រឹងដំណើរការសាកសួរពីបទពិសោធន៍ របស់បុគ្គលតាមរយៈ ការសរសេររឿងរ៉ាវប្រវត្តិសាស្ត្រដែលខ្លួនបានឮ ពីព្រោះការសរសេរគឺផ្តោតជាពិសេសលើ «ការពិត» ដែលមាននៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ។

ចុងក្រោយបង្អស់ គ្រូបង្រៀនទាំងអស់នេះធ្វើការយល់ដឹងពីសារសំខាន់ និងតួនាទីនៃគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងដំណើរផ្សះផ្សារបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ មនុស្សជាច្រើនមានអារម្មណ៍ពេញចិត្ត ដែលឃើញកម្មវិធីសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះមាននៅតាមសាលារៀនទាំងអស់នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា បើទោះបីជាអ្នកទាំងនេះមិនមានភាពជូរស្បើយក៏ដោយ ។ យោងតាមសម្តីរបស់អ្នកគ្រូ មុំ ម៉េត ជាគ្រូថ្នាក់ជាតិបាននិយាយនៅក្នុងទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតឆ្នាំ២០០៩ ថា ៖ «ខ្ញុំបានប្រែក្លាយកំហឹង និងការឈឺចាប់របស់ខ្ញុំពីការបាត់បង់ស្វាមី និងប្អូនស្រីមកជាចំណុចខ្លាំង និងស្មារតីអំណត់ដើម្បីបំពេញការងារ និងចិញ្ចឹមកូនទាំងប្រាំនាក់របស់ខ្ញុំរហូតដល់កូនៗក្លាយជាមនុស្សចេះដឹង ។ ខ្ញុំបង្រៀនក្មេងៗជំនាន់ក្រោយឲ្យយល់ពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម មិនមែនឲ្យក្មេងៗទាំងនេះចងគំនុំទេ តែដើម្បីជួយឲ្យក្មេងៗចេះសាមគ្គីគ្នា» ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ គ្រូបង្រៀនថ្នាក់ខេត្ត ក៏មានទស្សនៈស្រដៀងគ្នានេះដែរ ហើយបាននិយាយថា «យើងត្រូវតែយល់ថាគម្រោងនេះគឺធ្វើឡើងដើម្បីការផ្សះ

ផ្សា និងអធ្យាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមក» ។ ទស្សនៈទាំងអស់នេះត្រូវបានលើកឡើងនៅក្នុងសិក្ខាសាលាខេត្តព្រះវិហារដោយគ្រូបង្រៀនទាំងអស់ ស្របពេលដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូបានបន្តបង្ហាញពីការយល់ឃើញថា គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យគឺជាមធ្យោបាយមួយដែលនាំឆ្ពោះទៅរកការផ្សះផ្សា និងការយល់ដឹងពីសារសំខាន់របស់ខ្លួនក្នុងនាមជាគ្រូបង្រៀន និងជាអ្នកដឹកនាំនៅតាមសហគមន៍ដើម្បីចូលរួមបង្កើតដំណើរការផ្សះផ្សានេះ ។

ព័ត៌មានសង្ខេបរបស់សិក្ខាសាលា

សិក្ខាសាលានៅខេត្តព្រះវិហារ គឺជាផ្នែកមួយរបស់គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សហការជាមួយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាដែលជាកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងថ្នាក់ជាតិមួយ ដើម្បីអនុវត្តកម្មវិធីសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅតាមថ្នាក់វិទ្យាល័យ និង សកលវិទ្យាល័យទាំងអស់ទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឲ្យបានសម្រេចត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំ២០១៣ ។ គ្រូបង្រៀនដែលចូលរួមនៅក្នុងសិក្ខាសាលានៅខេត្តព្រះវិហារបានទទួលបាន នូវវគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលស្ដីពីប្រវត្តិ សាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងវិធីសាស្ត្របង្រៀនកាលពីខែកក្កដា និងខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ ក្នុងរយៈ ពេលប្រាំពីរថ្ងៃ ហើយទទួលបាននូវលិខិតបញ្ជាក់ពីក្រសួងអប់រំឲ្យបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងផ្ដល់វគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលដល់គ្រូបង្រៀននៅតាមថ្នាក់មូលដ្ឋានផ្សេងៗទៀតដែលត្រូវបានធ្វើឡើងទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាកាលពីឆ្នាំ២០១០ ។ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ គ្រូបង្រៀនជាង១០០០នាក់ ទទួលបាននូវវគ្គបណ្ដុះបណ្ដាល និងលិខិតបញ្ជាក់ឲ្យធ្វើការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅតាមសាលារៀនទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ ចាប់តាំងពីការបង្កើតគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យកាលពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨មក កិច្ចការដែលរៀបរាប់នៅខាងក្រោមនេះត្រូវបានសម្រេចបានជាស្ថាពរហើយ ៖

ការបោះពុម្ព និងចែកចាយសៀវភៅ ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩)៖ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនេះត្រូវបានបោះពុម្ពជាលើកដំបូងនៅឆ្នាំ២០០៧ ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក សៀវភៅជាង៣០០.០០០ក្បាលត្រូវបានចែកចាយទៅកាន់វិទ្យាល័យជាង ១.៧០០ នៅទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនេះត្រូវបានយល់ព្រមឲ្យបោះពុម្ពដោយក្រសួងអប់រំដើម្បីយកមកប្រើប្រាស់ជាសម្ភារបង្រៀន និងជាឯកសារយោងសំខាន់សម្រាប់កម្មវិធីបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមនៅតាមវិទ្យាល័យ ។

ការប្រែសម្រួលសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនេះជាច្រើនភាសា ៖ ក្រៅពីភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែរ សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះក៏ត្រូវបានបកប្រែជាភាសាបារាំង ចិន វៀតណាម ថៃ និង ជប៉ុន ។

ការវិវឌ្ឍទៅមុខ និងការបោះពុម្ពសម្ភារបង្រៀន (សៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន និង សៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស) *: សៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀនជាភាសាខ្មែរចំនួន៣០០០ក្បាល និងជាភាសាអង់គ្លេសចំនួន១០០០ក្បាល ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងដើម្បីវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនៅតាមខេត្ត កាលពីចុងឆ្នាំ២០០៩ ។ ដោយសារតែកង្វះខាតផ្នែកថវិកា សៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស គ្រាន់តែថតចម្លងតែប៉ុណ្ណោះ ។*

វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិៈ *គ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិចំនួន២៨រូប និងបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួន១៥រូបទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលនៅក្នុងសិក្ខាសាលាដែលត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងចាប់ពីថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា រហូតដល់ថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ។ សិក្ខាកាមទាំងអស់ ទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលពីអ្នកជំនាញជាតិ និងអន្តរជាតិផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ ផ្នែករៀបរៀងកម្មវិធីសិក្សា ផ្នែកអប់រំស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងផ្នែកច្បាប់ ។ សិក្ខាកាមទាំងអស់ទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលស្តីពីព័ត៌មានដែលមាននៅសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងការប្រើប្រាស់សៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន និងសៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស ។*

វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ខេត្ត *: ចាប់ពីថ្ងៃទី២៣ ខែវិច្ឆិកា រហូតដល់ថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ គ្រូបង្រៀនថ្នាក់ខេត្តចំនួន១៦៨នាក់បានទទួលវគ្គបណ្តុះបណ្តាលពីអ្នកជំនាញជាតិ និងអន្តរជាតិស្តីពីការប្រើប្រាស់សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ សៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន និង សៀវភៅលំហាត់សម្រាប់សិស្ស ។ សិក្ខាសាលាស្តីពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅតាមខេត្តចំនួន៦ខុសៗគ្នាដូចជា : កណ្តាល តាកែវ ព្រៃវែង កំពង់ចាម និងបាត់ដំបង រួមទាំងនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ។*

វគ្គបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់មូលដ្ឋាន *: កាលពីខែមេសា រហូតដល់ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១០ សិក្ខាសាលាស្តីពីវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនចំនួនបីត្រូវរៀបចំឡើងក្នុងនោះមានពីរឬបីដងក្នុងមួយលើកៗ ។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានឹងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្តដែរ ដោយគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិនិងថ្នាក់ខេត្តមួយចំនួនបានចូលរួម និងដើរតួជាអ្នកផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលអមជាមួយនឹងបុគ្គលិករបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ គ្រូបង្រៀនជាង១០០០នាក់ ដែលមកពីគ្រប់ខេត្តទាំងអស់ទូទាំងប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលវគ្គបណ្តុះបណ្តាលអំពីវិធីសាស្ត្របង្រៀននិងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។*

ពាក្យស្លោក និងបូជនីយដ្ឋានដើម្បីទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍៖ នៅខែមិថុនា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានទទួលការអនុញ្ញាតពីក្រសួងអប់រំឲ្យដាក់តាំងពាក្យស្លោកប្រឆាំងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅតាមវិទ្យាល័យចំនួន១.៧០០ទូទាំងប្រទេស ។ ការដាក់តាំងទាំងអស់នេះអាចធ្វើជាផ្ទាំងបដា ផ្ទាំងលោហៈធាតុ ផ្ទាំងគំនូរតាមជញ្ជាំងសាលា ឬក្នុងបែបបទផ្សេងៗទៀតដែលបង្ហាញពីអត្ថន័យនៃពាក្យស្លោកដែលធ្វើការចងចាំពីសោកនាដកម្មនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងលើកកម្ពស់ការផ្សះផ្សាក្រោយអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បានបញ្ចប់ទៅ ។

ពាក្យស្លោកទាំងពីរនេះមានអត្ថន័យដូចតទៅ ៖ ១) "និយាយពីការរស់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម គឺនិយាយពីការផ្សះផ្សា អប់រំកូនចៅឲ្យអត់ឱន អធ្យាស្រ័យគ្នា" និង២) "រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺរៀនពីការទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍" ។ តម្លៃបដាជាមធ្យមគឺ៤០ដុល្លារ ។ ការដាក់តាំងពាក្យស្លោកលើផ្ទាំងថ្មមួយមានតម្លៃប្រមាណជា៤០០ដុល្លារ ។

ពាក្យស្លោកទាំងអស់នេះនឹងជួយធ្វើការចងចាំអតីតកាលនៃរបបខ្មែរក្រហម ស្របពេលដែលមានការជំរុញឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍ ពីដំណើរការកាត់ទោសមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ខ្មែរក្រហមជាលក្ខណៈប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលនឹងដំណើរការនាពេលឆាប់ៗខាងមុខនេះ ។ អ្នករស់រានមានជីវិត និងក្មេងៗជំនាន់ក្រោយនឹងបានយល់ដឹងពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បង្កើតចំណាប់អារម្មណ៍ពីតុលាការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម និងធ្វើការទទួលស្គាល់បទពិសោធន៍ និងភាពតានតឹងរបស់អ្នករស់រានមានជីវិត ។

ការត្រួតពិនិត្យលើវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនសម្រាប់គ្រូថ្នាក់ជាតិ ៖ នៅថ្ងៃទី១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០ បណ្ឌិត ជា ផល្លា ដែលជាសហនិពន្ធសៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀនបានផ្តល់វគ្គ បណ្តុះបណ្តាលបន្ថែមស្តីពីវិធីសាស្ត្រ ដែលមានចែងនៅក្នុងសៀវភៅណែនាំគ្រូដល់គ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិ ចំនួន ១៥រូប រួមទាំងបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានិងមន្ត្រីរបស់ក្រសួងអប់រំ ។ គោលបំណងនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលបន្ថែមនេះគឺធ្វើឡើងដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់គ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិ ដែលជាអ្នកដឹកនាំ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងជាការផ្តល់បទបង្ហាញស្តីពីប្រធានបទចំនួន២៥ខុសៗគ្នា និងពីវិធីសាស្ត្របង្រៀនដើម្បីជួយឲ្យគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ជាតិទទួលបាននូវចំណេះដឹងកាន់តែប្រសើរដើម្បីប្រើប្រាស់ និងបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនផ្សេងទៀត ឲ្យបានយល់ដឹងពីវិធីសាស្ត្រនីមួយៗឲ្យកាន់តែច្បាស់ និងមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន ។

វេទិកាអប់រំជាសាធារណៈរវាងគ្រូបង្រៀន សិស្សានុសិស្ស និងឪពុកម្តាយ ៈ

នៅឆ្នាំ២០១០ គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានចាប់ផ្តើមដំណើរការគម្រោងថ្មីមួយដើម្បីផ្តល់ជាចំណេះដឹងក្រៅផ្លូវការដល់សហគមន៍ផ្សេងៗ នៅតាមទីជនបទដែលពុំសូវទទួលបាន សៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអត្ថបទបោះពុម្ពផ្សាយផ្សេងៗទៀតដែលទាក់ទងនឹងប្រវត្តិរបបខ្មែរក្រហម ។ នៅឆ្នាំ២០១០ វេទិកាពិភាក្សាចំនួនប្រាំត្រូវបានធ្វើឡើងនៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ ព្រៃវែង កំពង់ឆ្នាំង តាកែវនិងក្រចេះ ដែលមានអ្នកចូលរួមចាប់ពី៥០ទៅ២៥០នាក់ក្នុងកិច្ចពិភាក្សានីមួយៗ ។ គ្រូថ្នាក់ខេត្ត មិនមែនត្រឹមតែបានជួយរៀបចំវេទិកាពិភាក្សានេះប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបាន ដឹកនាំការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមនេះទៀតផង ។

វេទិកាពិភាក្សាជាសាធារណៈនេះបានផ្តល់ឱកាសឲ្យអ្នកភូមិ ទាំងជនរងគ្រោះ និងជនដៃដល់និយាយសន្ទនាគ្នា និងសហការគ្នាជាមួយនឹងគ្រូបង្រៀនដើម្បីអប់រំក្មេងជំនាន់ក្រោយពីរឿងរ៉ាវដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ លទ្ធផលដែលទទួលបានពីវេទិកាពិភាក្សានេះគឺថា អ្នកភូមិទទួលបានការយល់ដឹងពីរបបខ្មែរក្រហមកាន់តែទូលំទូលាយ ស្របពេលដែលក្មេងៗជំនាន់ក្រោយបានរៀនសូត្រពីសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រ និងរឿងរ៉ាវដែលកើតមាននៅក្នុងសហគមន៍របស់ខ្លួន ។ សំខាន់ជាងនេះទៅទៀតគឺថា មនុស្សជំនាន់ខុសៗគ្នាទទួលបានឱកាសចែករំលែកបទពិសោធន៍ជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ការសន្ទនារវាងមនុស្សពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់មិនត្រឹមតែជំរុញឲ្យក្មេងៗរៀនសូត្រពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមតែប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងជំរុញឲ្យមានការនិយាយសន្ទនាគ្នានៅតាមផ្ទះដែលជាការកែប្រែការបដិសេធ និងការមិនជឿរបស់ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយពីភាពគានតឹងរបស់ឪពុកម្តាយ ។

***សំណួរប្រឡងទូទាំងប្រទេសស្តីពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម** ៈ ជាការឆ្លើយតបបន្ថែមនឹងកម្មវិធីសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ការប្រឡងសញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាទុតិយភូមិបានបញ្ចូលសំណួរ៥ដែលទាក់ទងនឹងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមក្នុងរយៈពេលពីរឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។ ទាំងអស់នេះបានសង្កត់ធ្ងន់ពីសារសំខាន់នៃគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រនេះជាទ្រង់ទ្រាយថ្នាក់ជាតិ ។*

ការពង្រីកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនដល់សាស្ត្រាចារ្យសកលវិទ្យាល័យនិងមន្ត្រីនគរបាល ៈ

ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានប្រគល់ភារកិច្ចឲ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលដល់សាស្ត្រាចារ្យសកលវិទ្យាល័យ និងគ្រូបង្រៀនថ្នាក់វិទ្យាល័យស្តីពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។ បទបញ្ជាថ្មីនេះអនុញ្ញាតឲ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាធ្វើការជាមួយនឹងសកលវិទ្យាល័យចំនួន

៧០ នៅប្រទេសកម្ពុជា និងនិស្សិតចំនួន២០០.០០០នាក់ ។ សេចក្តីសម្រេចនេះគឺកើតចេញពីបទបញ្ជារបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាកាលពីខែតុលា ឆ្នាំ២០០៩ ដែលតម្រូវឲ្យនិស្សិតឆ្នាំទីមួយ(ឆ្នាំមូលដ្ឋាន) រៀនពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ អ្នកផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាតិ និងអន្តរជាតិនឹងផ្តល់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលដល់ សាស្ត្រាចារ្យសាកលវិទ្យាល័យ ដោយប្រើប្រាស់សម្ភារសិក្សារបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលបង្កើតឡើងដើម្បីសម្រាប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនតាមថ្នាក់មធ្យមសិក្សា ។ សម្ភារបង្រៀនឲ្យសមតាមកម្រិតសកលវិទ្យាល័យ បន្ថែមនឹងត្រូវបានផ្តល់ជូនដោយអ្នកជំនាញអន្តរជាតិរួមមានលោកសាស្ត្រាចារ្យ ដេវីដ ឆេនដ៏ល័រ ដែលជាអ្នកប្រាជ្ញដ៏ល្បីល្បាញ ពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជានៅឯសកលវិទ្យាល័យមូណាស (ប្រទេសអូស្ត្រាលី) និងអ្នកប្រាជ្ញដែលមានបទពិសោធន៍នៅ ក្នុងការបង្រៀនពីហាយនភាព និងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅរ៉ាន់ដា ។

ស្របពេលជាមួយគ្នានេះ ក្រសួងមហាផ្ទៃ ក៏បានដាក់បញ្ចូលការអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាដល់មន្ត្រីនគរបាលដែរ ។ ក្រសួងការពារជាតិដែលមានកងកម្លាំងទាហានជាអតីតទាហានខ្មែរក្រហមក៏កំពុងតែពិចារណាបញ្ចូលកម្មវិធីសិក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។

ការគ្រប់គ្រងគុណភាព : ដើម្បីធានាថាការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យសម្រេចនូវគោលដៅការផ្សះផ្សាជាតិ ការកសាងសន្តិភាព និងការជំរុញឲ្យមានការការពារអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជាលក្ខណៈទូលំទូលាយនោះ កម្មវិធីត្រួតពិនិត្យគ្រប់គ្រងគុណភាព នឹងចាប់ផ្តើមធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ២០១១ ។ នៅក្នុងបរិបទរបស់គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គម្រោងគ្រប់គ្រងគុណភាពនឹងធ្វើការត្រួតពិនិត្យ គ្រប់គ្រង វិវឌ្ឍ និងធានាពីគុណភាពនៃការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅតាមថ្នាក់មធ្យមសិក្សាជាលក្ខណៈថ្នាក់ជាតិ ។ ការគ្រប់គ្រងគុណភាពត្រូវបានរៀបចំធ្វើឡើងដោយការត្រួតពិនិត្យពីមជ្ឈដ្ឋានខាងក្រៅ និងការវាយតម្លៃលើខ្លួនឯង ។ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំនឹងពិនិត្យតាមដានដំណើរការនៃគម្រោងនេះតាមរយៈការអនុវត្តរបស់គម្រោងគ្រប់គ្រងគុណភាពនេះ ។

សកម្មភាពរបស់សិក្ខាសាលា

ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា

លោក ឆាំង យុ បានលើកឡើងពីទស្សនវិស័យរបស់លោកស្តីពី «ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា» នៅក្នុងអំឡុងវគ្គសិក្ខាសាលាដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើថានឹងប្រើប្រាស់គ្រូបង្រៀន ការអប់រំ និង

ការសាបព្រួសចំណេះដឹងដើម្បីជួយដល់យន្តការស្វែងរកយុត្តិធម៌អន្តរកាល និងបង្កើតជា "ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា" មួយ ។ មូលហេតុដែលបង្កើតឲ្យមានទស្សនវិស័យបែបនេះគឺដោយសារ ៖ ១) តុលាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបច្ចុប្បន្ននេះ គឺធ្វើការកាត់ទោសតែមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ជាន់ខ្ពស់តែប៉ុណ្ណោះ ស្របពេលដែលកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមថ្នាក់ក្រោមកំពុងតែរស់នៅជាមួយនឹងជនរងគ្រោះនៅតាមភូមិនីមួយៗរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ ដូច្នេះ តុលាការកាត់ទោសខ្មែរក្រហមមិនអាចជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សា "សម្រាប់ប្រជាជនទូទៅ" ទេ ពីព្រោះកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមថ្នាក់ក្រោមមិនត្រូវបានកាត់ទោសឲ្យទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្លួន ។ ២) អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាអនុវត្តវិធីសាស្ត្រ "ពីថ្នាក់លើចុះមកថ្នាក់ក្រោម" ដើម្បីចេញសាលក្រមកាត់ទោសជនជាប់ចោទ និងចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមដែលវិធីសាស្ត្រនេះផ្តល់ឱកាសតិចតួចដល់ជនរងគ្រោះក្នុងការចូលរួម "លាតត្រដាង" ពីបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន ។ ៣) ក្នុងរយៈពេល១៨ខែកន្លងមកនេះ គ្រូបង្រៀនបានបន្តបង្ហាញពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួននៅក្នុងការអប់រំសិស្សានុសិស្ស និងសហគមន៍ធំៗ រៀបចំវេទិកាពិភាក្សា និងជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សាជាលក្ខណៈបុគ្គល និងជាលក្ខណៈរួម ។

ទស្សនវិស័យដែលលោក ឆាំង យុ បានចែករំលែកដល់គ្រូបង្រៀនដែលចូលរួមទាំងអស់នេះធ្វើការឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពីវិធីសាស្ត្រចេញពីការចូលរួមរបស់ប្រជាជនសាមញ្ញ ៖ នៅពេលដែលសញ្ញាព្រួញដែលចេញពីកត្តាធំៗជះឥទ្ធិពលមកលើពីរ៉ាមីតរាងត្រីកោណនៃទស្សនវិស័យនេះ នោះផ្នែកកណ្តាលនៃត្រីកោណនឹងធ្វើចលនានៅក្នុងផ្ទៃរាបខាងក្នុងនៃត្រីកោណដើម្បីផ្តល់ឥទ្ធិពល ឬបង្កើតជាទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា ។ ប៉ុន្តែ ការកើតឡើងដូច្នេះគឺចេញមកពីកម្លាំងនៃកត្តាតូចៗ "តាមថ្នាក់មូលដ្ឋាន" ដែលជួយតម្រង់ទិសឲ្យសញ្ញាព្រួញទាំងអស់នេះដើរតួជាកត្តាប្រៀបធៀបសម្រាប់ជនរងគ្រោះនិងក្មេងៗជំនាន់ក្រោយ ដែលអ្នកទាំងអស់នេះនឹងទទួលបន្ទុកក្នុងការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ។

"ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិយើង"

ជាផ្នែកមួយនៃទស្សនវិស័យ "ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា" គ្រូបង្រៀនដែលមានតួនាទីជាអ្នកប្រតិបត្តិការនឹងតម្រូវឲ្យប្រគល់អត្ថបទចំនួនបីក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ ដើម្បីយកមកបោះពុម្ពជាឯកសារចងក្រង ហើយយកទៅចែកចាយទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ ជាសរុបមក អត្ថបទទាំងអស់នេះអាចនឹងផ្តល់ចម្លើយថាហេតុអ្វីបានជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កើតឡើង និងលើកឡើងដោយវិធីណា ដែលអាចជំរុញឲ្យមានការទទួលស្គាល់ពីជនដៃដល់ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីការតស៊ូរបស់សហគមន៍កម្ពុជាក្នុងការតស៊ូដើម្បីរស់ និងកសាងជីវភាពរស់នៅសាជាថ្មីម្តងទៀត និងបង្ហាញពីស្ថានភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន

នេះ ។ បន្ថែមពីលើនេះ ឯកសារចងក្រងនេះនឹងត្រូវយកមកប្រើប្រាស់នៅតាមសាលារៀនទូទាំងប្រទេស ដើម្បីធ្វើជាសម្ភារសិក្សាបន្ថែម ដែលនេះជាការឆ្លើយតបនឹងការត្អូញត្អែររបស់គ្រូបង្រៀនចំពោះសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ដើម្បីជំរុញឲ្យវាមានលក្ខណៈ «ពិតប្រាកដមិនលម្អៀង» ដោយផ្អែកលើប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ យោងតាមទស្សនវិស័យ «ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា» ដែលបានស្នើដោយគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងអាចបោះពុម្ពរឿងរ៉ាវរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតចំនួន៥៤០ សាច់រឿងជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។ លើសពីនេះទៅទៀត គ្រូបង្រៀនទាំងអស់នឹងមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះការជំរុញលើកទឹកចិត្តឲ្យសិស្សានុសិស្សធ្វើការចងក្រងបទពិសោធន៍ពីរបបខ្មែរក្រហមរបស់សមាជិកគ្រួសារ និងអ្នកជិតខាងរបស់សិស្សានុសិស្សទាំងនោះ ។

ដើម្បីវិនិច្ឆ័យពីប្រសិទ្ធភាពនៃទស្សនៈដែលស្នើសុំឡើងខាងលើនេះ គ្រូបង្រៀនដែលចូលរួមទាំងអស់ធ្លាប់បានតម្រូវឲ្យប្រគល់អត្ថបទពី១០ ទៅ២០ទំព័រដែលសរសេរឡើងទាក់ទងនឹងប្រធានបទស្ដីពីប្រវត្តិភូមិដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងអស់នេះកំពុងតែបង្រៀនមុនពេលចូលរួមសិក្ខាសាលានេះ ។ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់ខាងលើ អត្ថបទចំនួនប្រមាណ២០០អត្ថបទត្រូវបានប្រមូល ។ អត្ថបទទាំងអស់នេះមិនត្រឹមតែឆ្លុះបញ្ចាំងពីសមត្ថភាពរបស់គ្រូបង្រៀននៅក្នុងការស្រាវជ្រាវ ធ្វើបទសម្ភាសន៍ និងចងក្រងប្រវត្តិអតីតកាលរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ រឿងរ៉ាវដែលបានប្រមូលផ្ដុំទាំងអស់នេះក៏បង្ហាញពីការចង់ដឹងរបស់គ្រូបង្រៀនពីគម្រោងមួយនេះដែរ ។ នៅក្នុងអំឡុងវគ្គសិក្ខាសាលានេះ លោកគ្រូថ្នាក់ជាតិ ស៊ីវ ធួន បាននិយាយពីវិធីសាស្ត្រដែលគ្រូបង្រៀនអាចដោះស្រាយកត្តាប្រឈមមុខផ្សេងៗដែលកើតមាននៅក្នុងដំណើរការស្រាវជ្រាវរបស់គ្រូបង្រៀន ស្របពេលដែលលោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម បានមានប្រសាសន៍ពិភាក្សាពីតួនាទីរបស់គ្រូដែលអាចចូលរួមក្នុងដំណើរការចងក្រង និងធានាថារឿងរ៉ាវប្រវត្តិសាស្ត្រនេះនឹងមិនបាត់បង់ ហើយត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយដល់មនុស្សទូទៅ ។ ការពិភាក្សាពីតួនាទីរបស់គ្រូបង្រៀនត្រូវបានបន្តលើកឡើងបន្ថែមទៀត នៅក្នុងមតិឆ្លើយតបដែលទទួលបានពីលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូដែលបានចូលរួមរៀបចំវគ្គវិធីសាស្ត្រ «ពីថ្នាក់ក្រោមទៅថ្នាក់លើ» ដើម្បីចងក្រង និងថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមសម្រាប់មនុស្សជំនាន់នេះ និងជំនាន់ក្រោយ ។

គោលដៅសំខាន់មួយរបស់គម្រោងនេះ គឺធ្វើឡើងដើម្បីចងក្រងរឿងរ៉ាវដែលមិនធ្លាប់បានដឹងពីមុនមក និងដើម្បីផ្ដល់ឱកាសឲ្យអ្នករស់រានមានជីវិតនិយាយពីរឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួន និង «បញ្ចេញមតិ» ។ រឿងរ៉ាវ «ដែលមិនដឹងពីមុនមក» ត្រូវបានលាតត្រដាងរួចហើយដូចជារឿងរ៉ាវរបស់អ្នកគ្រូ ឡុង វណ្ណៈ ជាគ្រូបង្រៀនមកពីខេត្តប៉ៃលិនដែលជាអតីតតំបន់ខ្មែរក្រហមជាដើម ។ អត្ថបទរបស់អ្នកគ្រូ វណ្ណៈ ធ្វើការចងក្រងពីបទពិសោធន៍របស់អ៊ឹ ស្រី ឈឹន ស្នា ដែលជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម ។

កាលពីក្មេង អ៊ឹ ស្រី ឈឺន ស្នា មានបំណងចង់ធ្វើជាជាងកាត់ដេរ ហើយនៅពេលដែលខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមជ្រើសរើសជាងកាត់ដេរ អ៊ឹ ស្រីបានចូលបម្រើបដិវត្តន៍ បើទោះបីជាឪពុកម្តាយរបស់អ៊ឹ ស្រីមានការស្ទាក់ស្ទើរក៏ដោយ ។ ខ្មែរក្រហមមិនអាចបំពេញបំណងរបស់អ៊ឹ ស្រីឡើយ ។ អ៊ឹ ស្រីត្រូវបានបញ្ជូនទៅខេត្តបាត់ដំបងជាមួយនឹងនារីចំនួន១០នាក់ទៀតឲ្យទៅធ្វើស្រែ ។ នៅពេលដែលនារីផ្សេងទៀតសុំត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ ខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់នារីទាំងនោះចោល ។ អ៊ឹ ស្រី ឈឺន ស្នា មានសំណាងដែលអាចគេចផុតហើយរួចរស់រានមានជីវិតពីរបបនោះ ។

ដូចគ្នានេះដែរ អត្ថបទផ្សេងទៀតក៏ធ្វើការទទួលស្គាល់រឿងរ៉ាវជីវិតមុនរបបខ្មែរក្រហមដូចជាអត្ថបទរបស់អ្នកគ្រូ សុខ សូមុន្នី ដែលជាគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ខេត្តមកពីវិទ្យាល័យហ៊ុនសែនកំពង់កន្ទួត ។ នៅក្នុងអត្ថបទរបស់អ្នកគ្រូ "បុណ្យដារលាន" អ្នកគ្រូបានរៀបរាប់ពីពិធីបុណ្យពិសេសមួយ ដែលអ្នកគ្រូបានចូលរួមអបអរសាទរក្រោយរដូវប្រមូលផលចប់រួចរាល់ ។ យោងតាមអ្នកគ្រូ សុខ សូមុន្នី អ្នកភូមិមានជំនឿថា ពិធីបុណ្យដារលាននេះបង្ហាញថាមនុស្សមានជាប់ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងដីដែលជំនឿនេះហើយធ្វើឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាគោរពបូជាដួងព្រលឹងដែលជួយថែរក្សាការពារដី ។ ភាគច្រើន អ្នករួមប្រារព្ធពិធីបុណ្យនេះនៅក្រោមពន្លឺព្រះច័ន្ទ ហើយអ្នកភូមិមកជួបជុំគ្នាដើម្បីរាំរែក និងបួងសួងសុំទិន្នផលស្រូវសម្បូរហូរហៀរនៅឆ្នាំក្រោយទៀត ។ ចំណែកឯអត្ថបទផ្សេងទៀត គឺធ្វើការចងក្រងពីរឿងរ៉ាវនៃរបបខ្មែរក្រហម ប្រវត្តិភូមិឃុំ និងបញ្ហាសង្គមនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។

ដំណើរទស្សនកិច្ចទៅប្រាសាទព្រះវិហារ

នៅថ្ងៃទីពីរនៃវគ្គសិក្ខាសាលា លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងអស់បានធ្វើដំណើរទៅទស្សនាប្រាសាទព្រះវិហារដែលមានទីតាំងនៅភូមិភាគពាយព្យនៃប្រទេសកម្ពុជាជាប់ព្រំដែនប្រទេសថៃ ហើយដែលត្រូវចំណាយពេលធ្វើដំណើរអស់ពីរម៉ោង ។ ប្រាសាទព្រះវិហារ គឺជាប្រាសាទដ៏សំខាន់បំផុតសម្រាប់ស្មារតីជាតិនិយមនាពេលបច្ចុប្បន្ន ប្រទេសជាតិកម្ពុជា ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម និងក៏ជាមូលន័យសំខាន់នៃ "ការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា" របស់សិក្ខាសាលានេះដែរ ។ ព័ត៌មានប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រាសាទព្រះវិហារមានចែងដូចខាងក្រោមនេះ ។

ព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័ន បានកសាងប្រាសាទព្រះវិហារនេះឡើងកាលពីសតវត្សរ៍ទី៩ នៅលើកំពូលភ្នំដងរែកដែលមានកម្ពស់៥៥០ម៉ែត្រ ។ ប្រាសាទព្រះវិហារលាតសន្ធឹងជាងពីរគីឡូម៉ែត្រ ហើយត្រូវបានកសាងឡើងដើម្បីគោរពបូជាព្រះសិវៈនៃលទ្ធិហិណ្ឌូ ។ ប្រាសាទព្រះវិហារគឺជាប្រាសាទដែលត្រូវបានកសាងឡើងដោយលាតសន្ធឹងពីជើងទៅត្បូង ហើយរចនាបទរបស់ប្រាសាទនេះមានភាពស្រស់ស្អាត

និងអស្ចារ្យបំផុតនៅក្នុងចំណោមប្រាសាទនានាដែលកសាងឡើងនៅក្នុងសម័យអង្គរ ។ ក្នុងរជ្ជកាលមួយ ប្រាសាទព្រះវិហារត្រូវបានក្លាយជារាជធានីរបស់អាណាចក្រខ្មែរ ។ ប៉ុន្តែ ក្រោយពីការដួលរលំនៃអាណាចក្រអង្គរមក កងទ័ពសៀម (បច្ចុប្បន្នជាប្រទេសថៃ) បានកាន់កាប់ទឹកដីរបស់ប្រាសាទព្រះវិហារអស់រយៈពេលជាង៤០០ឆ្នាំ ។ ប៉ុន្តែនៅដើមទសវត្សរ៍៦០ ក្រោយពីទទួលបានឯករាជ្យភាពពីប្រទេសបារាំង ប្រជាជនកម្ពុជាបានតស៊ូទាមទារទឹកដីព្រះវិហារមកវិញ ។ ក្រោយពីជម្លោះដ៏ជូរចត់នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅទីក្រុងឡាអេ ទឹកដីព្រះវិហារត្រូវបានប្រគល់ជូនប្រទេសកម្ពុជាវិញ ។ មុននិងក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម តំបន់ប្រាសាទព្រះវិហារបានក្លាយជាតំបន់របស់ខ្មែរក្រហម ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ ក្រោយពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហមបានបញ្ចប់ទៅ ជនភៀសខ្លួនកម្ពុជារាប់ពាន់នាក់បាននាំគ្នាមករស់នៅប្រទេសថៃ ។ បួនខែក្រោយមក ប្រទេសថៃមិនចង់ទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រជាជនខ្មែរដែល "ខ្សត់ខ្សោយ" និង "សាហាវ" ទាំងអស់នោះតទៅទៀតឡើយ ដូច្នេះប្រទេសថៃក៏បានប្រាប់ឲ្យសហរដ្ឋអាមេរិក បារាំង និងអូស្រ្តាលីមក "ជ្រើសរើសមនុស្ស" ដែលប្រទេសទាំងនេះត្រូវការ ។ ក្រោយពេលដែលជនភៀសខ្លួន ចំនួន១២០០នាក់ត្រូវបានជ្រើសរើសដោយប្រទេសទាំងអស់នេះមក ជនភៀសខ្លួនដែលនៅសេសសល់ត្រូវបានដឹកជញ្ជូនតាមរថយន្តក្រុងនាំទៅកាន់ទឹកដីព្រះវិហារ ។ ដោយនឿយហត់នឹងជួយប្រជាជនកម្ពុជា កងកម្លាំងថៃបានបញ្ជូនប្រជាជនកម្ពុជាប្រមាណ៤២.០០០នាក់ទៅក្នុងរថយន្តក្រុង រួចនាំអ្នកទាំងអស់នោះមកកាន់ទឹកដីព្រះវិហារ ។ ក្រោយពីរួចរស់មានជីវិតពីឋាននរកអស់រយៈពេលបួនឆ្នាំមក ប្រជាជនចំនួន៣.០០០នាក់ ត្រូវបានស្លាប់នៅក្នុងពេលធ្វើដំណើរថ្មើរជើងដ៏ឆ្ងាយ ហើយ៧០០០នាក់ទៀត នៅមិនទាន់ទទួលបានព័ត៌មានអ្វីនៅឡើយទេ ។ មានក្រុមជនអ្នកភៀសខ្លួនជាច្រើនក្រុម ត្រូវបានបញ្ជូនត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាវិញរហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលមានមនុស្សប្រមាណ៨៥០នាក់ត្រូវបានបញ្ជូនត្រឡប់មកវិញដោយធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ជ្រលងភ្នំនៅភាគខាងជើងនៃខេត្តអរញ្ញប្រាថេត ដែលនៅទីនោះទាហានថៃបានបង្ខំឲ្យជនភៀសខ្លួនទាំងនោះដើរកាត់តំបន់ដែលមានគ្រាប់មីន ហើយប្រសិនបើប្រឆាំង នឹងបញ្ជាទាហានថៃនឹងបាញ់សម្លាប់អ្នកទាំងនោះចោល ។ ដូចគ្នានេះដែរ មានសេចក្តីរាយការណ៍មកទៀតថា ទាហានថៃបានប្រានអ្នកភៀសខ្លួនខ្មែរទម្លាក់ពីកំពូលភ្នំដែលមានកម្ពស់៥៥០ម៉ែត្រ ។

ចាប់ពីទសវត្សរ៍៨០រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ប្រទេសថៃ បានទាមទារប្រាសាទព្រះវិហារត្រឡប់ទៅវិញដោយអះអាងថាជារបស់ខ្លួនឯង ហើយបដិសេធមិនទទួលស្គាល់ថា កម្ពុជាជាម្ចាស់នៃប្រាសាទព្រះវិហារឡើយ បើទោះបីជាមានសេចក្តីសម្រេចជាអន្តរជាតិក៏ដោយ ។ ប៉ុន្តែក្រោយពីជម្លោះផ្នែកច្បាប់ អំពើសាហាវឃោរឃៅ និងសង្រ្គាមតាមព្រំដែនអស់រយៈពេលជាងមួយទសវត្សរ៍

មក អង្គការយូនីស្កូ បានទទួលស្គាល់ប្រទេសកម្ពុជាជាប្រទេសជាម្ចាស់តែមួយគត់នៃប្រាសាទដែលក្លាយជាបេតិកភ័ណ្ឌពិភពលោកនៅឆ្នាំ២០០៨។ អ្នកលក់ដូរនាំគ្នាលក់ដូរវត្ថុអនុស្សាវរីយ៍ស្តីពីប្រាសាទព្រះវិហារដ៏ល្បីល្បាញនេះ។ មោទនភាពជាតិកើនឡើងដល់កំពូល។ ទោះបីជាមានសេចក្តីសម្រេចកាលពីឆ្នាំ២០០៨ក៏ដោយ ក៏ប្រទេសថៃនៅតែបន្តដាក់កងកម្លាំងរបស់ខ្លួននៅ លើកំពូលប្រាសាទព្រះវិហារដែរ ហើយចង់ទង់ជាតិរបស់ខ្លួនទៀតផង។ ជាលទ្ធផល ជម្លោះនៅតាមព្រំដែនក៏កើតមានឡើងរវាងប្រទេស កម្ពុជានិងប្រទេសថៃនៅឯខេត្តព្រះវិហារ។ ដប់ថ្ងៃមុននឹងវគ្គសិក្សាសាលា នៅខេត្តព្រះវិហារបានចាប់ផ្តើម ប្រទេសថៃបានដកកម្លាំងរបស់ខ្លួនចេញពីប្រាសាទព្រះវិហារ។ ខណៈពេលដែលគ្រូបង្រៀនបាន ឡើងទៅទស្សនាប្រាសាទព្រះវិហារ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងអស់បានឃើញទង់ជាតិប្រទេសកម្ពុជាបក់រវិចៗដែល ជានិមិត្តសញ្ញាទាក់ទងនឹងមូលន័យនៃការចង ក្រងប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជារបស់វគ្គសិក្សាសាលានេះ។

វគ្គសិក្សាសាលា ៖ ការពិភាក្សានិងការថ្លែងសុន្ទរកថារបស់ភ្ញៀវកិត្តិយស

ការពិភាក្សា និងការថ្លែងសុន្ទរកថានៅក្នុងការបើកវគ្គសិក្សាសាលានេះគឺជាការចាប់ផ្តើមជំហានដំបូងក្នុងការបង្កើតក្រុមការងារមួយសម្រាប់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សាក្រោមប្រធានបទ "ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា"។ តួយ៉ាងដូចកញ្ញា សូ ហ្វារីណា ដែលជាអ្នកស្រាវជ្រាវមកពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានធ្វើការពិភាក្សាអំពីសារសំខាន់ និងផលលំបាកនៃការប្រមូលឯកសារតាមរយៈការសួរនាំ។ ចំណែកឯលោកជិទាវ ទន់ សាអ៊ីម បានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើតួនាទីសំខាន់របស់គ្រូបង្រៀននៅក្នុងសង្គមខ្មែរ។ លោកសាស្រ្តាចារ្យ ជុំ គិរី ធ្វើការពិភាក្សាពីភាពខុសគ្នារវាងការយល់ដឹងនៃពាក្យអំពើប្រល័យពូជសាសន៍តាមន័យច្បាប់ និងតាមន័យអក្សរសាស្រ្ត។ ខណៈពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជានឹងបំពេញនូវតម្រូវការតាមច្បាប់ គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សានឹងអាចជួយសម្របសម្រួលដល់ការយល់ដឹងពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នេះតាមរយៈការអប់រំដើម្បីជួយបំពេញនូវចន្លោះខ្វះខាត។ លោក អេង កុកថាយ ដែលជាវាគ្មិន និងជានាយករងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានលើកឡើងបន្ថែមពីបញ្ហានេះ ដោយពិភាក្សាស្តីពីការអត់ឱន និងទស្សនៈរបស់ព្រះពុទ្ធដែលធ្វើឲ្យការអត់ឱនទោស និងការផ្សះផ្សាអាចធ្វើទៅបាន។ ខាងក្រោមនេះគឺជាសេចក្តីសង្ខេបនៃបទបង្ហាញដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងវគ្គសិក្សាសាលានេះ។

លោក ឃុត ឥន្ទសេរី អ្នកតំណាងមកពីមូលនិធិអាស៊ី

លោក យុត ឥន្ទសេរី ដែលជាតំណាងមកពីអង្គការមូលនិធិអាស៊ី បានមានមតិស្វាគមន៍ចំពោះសិក្ខាកាមទាំងអស់ ហើយបានធ្វើការសង្កត់ធ្ងន់ ទៅលើសារសំខាន់នៃការបណ្ដុះបណ្ដាលគ្រូ បង្រៀន ដើម្បីបន្តនូវកិច្ចខំប្រឹងប្រែងក្នុងការផ្សះផ្សា ។ ជាពិសេស លោកបានថ្លែងប្រាប់ដល់សិក្ខាកាមទាំងអស់ពីភាពសប្បាយរីករាយរបស់លោកក្នុងការជួយឧបត្ថម្ភវគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលនេះ ។ ក្នុងនាមជាគ្រូ បង្រៀនអស់រយៈពេលជាង៣០ឆ្នាំ លោក យុត ឥន្ទសេរី មានសេចក្ដីរំភើបណាស់ដែលបានឃើញ ការអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមនេះត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សានៅតាមសាលា ហើយលោកក៏បាន បញ្ជាក់ជាថ្មីម្ដងទៀតពីសារសំខាន់របស់គ្រូបង្រៀនដែលមាននៅក្នុងសង្គមខ្មែរ ។

លោក ស៊ុយ សេរិទ្ធិ អភិបាលរងនៃខេត្តព្រះវិហារ

លោក ស៊ុយ សេរិទ្ធិ អភិបាលរងខេត្តព្រះវិហារបានថ្លែងបញ្ជាក់ពីសារសំខាន់នៃគម្រោងអប់រំស្ដីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នេះ និងពីការបង្កើនសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀន តាមរយៈការសិក្សារៀនសូត្រពីវិធីសាស្ត្រថ្មី និងការជំរុញឲ្យមានជំនាញខាងការត្រិះរិះពិចារណាក្នុងបណ្ដាគ្រូបង្រៀនក៏ដូចជាសិស្សានុសិស្ស ។ នៅក្នុងបទថ្លែង លោក ស៊ុយ សេរិទ្ធិ ក៏បាននិយាយអំពីបទពិសោធន៍ឆ្លងកាត់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមរបស់លោក ដែលនេះហើយគឺជាឧទាហរណ៍មួយទៀតបញ្ជាក់ថា គម្រោងអប់រំស្ដីពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍នេះអាចផ្ដល់ជាវេទិកាមួយ ដើម្បីឲ្យអ្នករួចរស់ពីរបប នោះអាចរៀបរាប់ពីបទពិសោធន៍ដ៏ឈឺចាប់កាលពីអតីតកាល ។ លោកបាននិយាយប្រាប់សិក្ខាកាមទាំងអស់ថា ក្រុមគ្រួសាររបស់លោកក៏មានឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីចាប់ខ្លួននិងសម្លាប់ដែរ ដោយសារតែ គ្រួសាររបស់លោកជាអ្នកធូរធារ មានផ្ទះសម្បែង តែថៃដន្យល្អគ្រួសាររបស់លោកបានរួចរស់ពីសេចក្ដី ស្លាប់នេះបាន ។ លោកក៏បានបញ្ជាក់បន្ថែមម្ដងទៀតដែរពីសារសំខាន់របស់គម្រោងនេះនៅក្នុងការថែ រក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រក៏ដូចជាជម្នះនូវការមិនទទួលស្គាល់របស់ក្មេងជំនាន់ក្រោយចំពោះប្រវត្តិសាស្ត្រ របស់ឪពុកម្ដាយខ្លួន ។ លោក ស៊ុយ សេរិទ្ធិ បានបញ្ជាក់ទៀតថា រឿងរ៉ាវ និងប្រវត្តិសាស្ត្រទាំងនេះនឹងមិនត្រូវបានលុបបំបាត់ចោលនោះទេ ។ លោកបញ្ចប់នូវសុន្ទរកថារបស់លោក ដោយធ្វើការគូសបញ្ជាក់ពីទីតាំងនៃការបើកវគ្គសិក្ខាសាលានេះថា លោក “មានមោទកភាពណាស់ដែលបាន កើតជាកូនខ្មែរ និងមានប្រាសាទព្រះវិហារជារបស់ខ្លួន” ។

លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា

លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម បានថ្លែងសុន្ទរកថាមួយដែលគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ ដោយធ្វើការសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើតួនាទីរបស់គ្រូបង្រៀននៅក្នុងការព្យាបាល ការផ្សះផ្សា និងការអប់រំ ។ លោកជំទាវក៏បាន

ថ្លែងអំណរគុណផងដែរកាលដែលបានបង្កើតនូវការប្រជុំប្រចាំឆ្នាំនេះ ដែលបានប្រមូលផ្តុំនូវលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមកពីបណ្តាខេត្តនានាមកជួបជុំគ្នានៅទីនេះ ហើយលោកជំទាវក៏ជឿជាក់ថា ការសរសេរពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់គ្រូម្នាក់ៗនេះ គឺពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការជំរុញឲ្យគម្រោងនេះបន្តទៅមុខទៀតដោយអះអាងថា ការសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួននេះគឺ «ពិតជាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដែលមានតម្លៃមិនអាចកាត់ថ្លៃបាន» ។ ដូចគ្នានៅនឹងប្រសាសន៍របស់លោកអភិបាលរងខេត្តដែរ លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម បានប្រើប្រាស់នូវវគ្គសិក្ខាសាលានេះដើម្បីធ្វើការគូសបញ្ជាក់ពីសារសំខាន់នៃទីតាំងបើកវគ្គនេះថាជាកន្លែងមួយល្អក្នុងការលើកឡើងនូវការលំបាកនៃការអប់រំនៅក្នុងខេត្តព្រះវិហារនេះ ដោយសារតែខេត្តនេះមានចម្រុះទៅដោយជនជាតិភាគតិចកួយ ដែលមានដល់ទៅជាង៧០ភាគរយនៃប្រជាជនទាំងអស់ ។ លោកជំទាវបានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើតម្រូវការរបស់ក្រសួងអប់រំក្នុងការស្វះស្វែងរកមធ្យោបាយដើម្បីធ្វើឲ្យមានគុណភាពអប់រំនៅតាមសាលារវាងប្រជាជនខ្មែរ និងក្រុមជនជាតិភាគតិច ។ ដូចគ្នាផងដែរ លោកជំទាវក៏បានលើកឡើងពីបញ្ហាលំបាកនៃការចូលរៀនតាមសាលារបស់កូនសិស្សនៅក្នុងខេត្តនេះ ដោយសារតែទីតាំងរបស់សាលាភាគច្រើននៅឆ្ងាយដាច់ស្រយោលពីភូមិដែលជាហេតុធ្វើឲ្យមានសិស្សជាច្រើនមិនបានចូលរៀន ។

លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម បានជំរុញឲ្យលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូធ្វើការប្រមូលប្រវត្តិរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបនេះ ដោយសារតែអ្នកទាំងនោះគឺជាឃ្លាំងប្រវត្តិសាស្ត្ររស់ និងអាចចូលរួមចំណែកមួយផ្នែកធំនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ហើយលោកជំទាវក៏មានប្រសាសន៍ថែមទៀតថា លោកជំទាវនឹងចូលរួមសរសេរពីបទពិសោធន៍កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហមនោះ ជូនមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ លោកជំទាវ ធ្វើការបញ្ជាក់បន្ថែមពីតម្លៃនៃគម្រោងនេះដោយនិយាយថា ខណៈពេលដែល ខាងមន្ត្រីឬស្ថាប័នអង្គការនានាធ្វើការចងក្រងប្រមូលប្រវត្តិសាស្ត្រជារួម លោកគ្រូអ្នកគ្រូដែលនៅ តាមមូលដ្ឋានមានតួនាទីសំខាន់ណាស់ ក្នុងការធ្វើឲ្យគម្រោងនេះកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពជាងនេះដោយសារ តែការធ្វើឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពនេះត្រូវការនូវកិច្ចខំប្រឹងប្រែងរួមសហការគ្នាទូទាំងប្រទេស ដើម្បីធ្វើការថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រក៏ដូចជាធ្វើការផ្សះផ្សាដែរ ។

នៅក្នុងសុន្ទរកថា លោកជំទាវក៏បានលើកទឹកចិត្តលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងអស់ឲ្យមានទស្សនៈបើកទូលាយហើយ «ដាក់ខ្លួនដើម្បីរៀនសូត្របន្ថែម» ។ លោកជំទាវបញ្ជាក់ទៀតថា ការសិក្សារៀនសូត្រគឺជាដំណើរការមួយជីវិតដូចជាគ្រូបង្រៀនដែរ «ត្រូវរៀន...រហូតដល់ចាស់» ។ លោកជំទាវក៏ជំរុញឲ្យលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូធ្វើការចែករំលែកនូវព័ត៌មានជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីផ្តោតទៅលើការធ្វើការមួយឆ្ពោះទៅរកប្រសិទ្ធភាពនៃវិធីសាស្ត្របង្រៀនក្នុងគោលបំណងធ្វើឲ្យកាន់តែមានជំនាញទាំងអស់គ្នា ។

លោកជិនាវ ទន់ សាអ៊ឹម ក៏បានពិភាក្សាអំពីភាពខុសគ្នារវាងការសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រជាក់ស្តែង និងអំពីអារម្មណ៍ផ្ទាល់ខ្លួនដែលជាការឆ្លើយតបមួយទៅនឹងការត្អូញត្អែរ របស់គ្រូបង្រៀនមកលើសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងវគ្គសិក្ខាសាលាពីមុនថា កម្មវិធីសិក្សានេះខ្វះខាតនូវ“មនោសញ្ចេតនា” ។ លោកជិនាវបានអះអាងថាអ្នកនិពន្ធប្រវត្តិសាស្ត្រ ត្រូវបានចៀសវាងនូវការបញ្ចូលមនោសញ្ចេតនាទៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ដោយសារតែការធ្វើបែបនោះនឹងអាចបង្កើតនូវប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដែលមិនច្បាស់លាស់ ។ ជាងនេះទៅទៀត លោកគ្រូអ្នកគ្រូនិងអ្នកនិពន្ធប្រវត្តិសាស្ត្រត្រូវសរសេរនូវប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួនតាមអង្គហេតុជាក់ស្តែង ដើម្បីធានាថា ការបង្ហាត់បង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដែលមានសុក្រឹតភាព និងជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សាររវាងជនដៃដល់ និងជនរងគ្រោះ ដោយសារតែប្រវត្តិសាស្ត្រតាមបែបមនោសញ្ចេតនា នឹងអាចបង្កឲ្យមាននូវការខឹងគុំគួនសងសឹកគ្នា ហើយជំរុញឲ្យមានការមិនរាប់អានគ្នា និងបន្ថែមឲ្យកាន់តែមានការឃ្លាតឆ្ងាយពីគ្នាផងដែរ ។ លោកជិនាវក៏បានលើកឡើងពីបទសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនមួយអំពីអតីតកម្មាភិបាលនារីម្នាក់ឈ្មោះ អ៊ឹម ចែម ដែលបានប្រាប់លោកជិនាវថា គាត់មានអារម្មណ៍ធូរស្រាលបន្តិច ដោយសារលោកជិនាវធ្វើការទទួលស្គាល់រូបគាត់ ថ្វីដ្បិតគាត់ជាអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ប៉ុន្តែគាត់ក៏ជា “ខ្មែរ” ដែរ ។

ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី លោកជិនាវ ក៏បានគូសបញ្ជាក់ម្តងទៀតអំពីសារសំខាន់នៃការសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រតាមអារម្មណ៍ដោយលោកជិនាវអះអាងថា ការសរសេរប្រភេទនេះ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏បានបញ្ជាក់ពី“ការពិត” នៅក្នុងនោះដែរ ។ លោកជិនាវអះអាងថា “ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិយើង” នេះអាចជួយបន្ថែមទៅលើសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រជាក់ស្តែងទូទៅ ដោយធ្វើការបំពេញបន្ថែមទៅលើការពិតដទៃទៀតនៅតាមភូមិឃុំដែលមិនត្រូវបានដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងសៀវភៅនេះ ។

ជាកិច្ចបញ្ចប់ លោកជិនាវ ទន់ សាអ៊ឹម បានធ្វើការពិភាក្សាពីសារសំខាន់នៃការធ្វើពាក្យស្លោកប្រឆាំងនឹងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដើម្បីជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សា និងបំបាត់ការសងសឹកគុំគួនដោយសារតែសិស្សនឹងមើលឃើញពាក្យស្លោកនេះជារៀងរាល់ថ្ងៃ ដែលនិយាយពីការការពារ និងការយល់ដឹងពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយលោកជិនាវក៏សង្ឃឹមថា សិស្សានុសិស្សនឹងសិក្សាយល់ដឹងពីអត្ថន័យទាំងនេះ ។

លោកសាស្ត្រចារ្យ ស៊ីវ ធួន គ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិ

លោកសាស្ត្រាចារ្យ ស៊ីវ ធួន ដែលជាគ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិមកពីក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាបានធ្វើបទបង្ហាញខ្លីមួយទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍របស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ ដែលបានចូលរួមចំណែក

នៅក្នុងការសរសេរ«ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិយើង» ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យក៏បានធ្វើការពិភាក្សានូវការលំបាកដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនបានជួបប្រទះនៅពេលចុះទៅធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងរៀបរៀងរឿងរ៉ាវទាំងនោះ ។ ឧទាហរណ៍ លោកគ្រូបាននិយាយថា លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមួយចំនួនដែលមិនមែនជាអ្នករស់នៅក្នុងភូមិនោះតាំងពីមុនមក គឺមានការលំបាកក្នុងការធ្វើបទសម្ភាសន៍ដោយសារតែមិនស្គាល់អ្នកភូមិជិតស្និទ្ធនោះទេ ។ ទន្ទឹមនឹងពេលនោះដែរ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូដែលរស់នៅខេត្តរតនគិរី និងមណ្ឌលគិរីប្រហែលជាជួបការលំបាក ដោយសារតែលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងនោះត្រូវធ្វើការជាមួយក្រុមជនជាតិភាគតិច ។ ដូច្នេះ ដើម្បីដោះស្រាយនឹងការលំបាកទាំងនេះ លោកសាស្ត្រាចារ្យបានស្នើឲ្យមានការសរសេរជាដៃគូជាមួយគ្រូផ្សេងទៀត ឬក៏សរសេរអត្ថបទតែមួយ តែអ្នកនិពន្ធពីរនាក់ ដោយសារតែលោកសាស្ត្រាចារ្យយល់ឃើញថាការសរសេរដោយអ្នកនិពន្ធពីរនេះគឺជាយុទ្ធសាស្ត្រមួយដ៏ជោគជ័យ ។ ជាងនេះទៅទៀតលោកសាស្ត្រាចារ្យជឿជាក់ថានេះគឺពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការ បណ្តុះឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រ ជាជាងធ្វើតែទៅតាមវិធីសាស្ត្រ នៃការថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រតាមការនិយាយ ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យជឿជាក់ថា ការធ្វើបែបនេះពិតជាមានអត្ថប្រយោជន៍ណាស់ក្នុងការចងក្រង និងអភិរក្សប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ សម្រាប់ក្មេងជំនាន់ក្រោយនៅក្នុងទម្រង់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។

លោក គ្រីស្តូហ្វឺ ឌៀរីង សហនិពន្ធនៃសៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន និង អ្នកស្រី ស៊ីរិ សាវីណា ផ្តល់បទបង្ហាញពី «ទស្សនៈចម្បងៗនៃការអភិវឌ្ឍជំនាញ»

បន្ទាប់ពីសម្រាកទទួលទានអាហារសម្រន់រួច លោក គ្រីស្តូហ្វឺ ឌៀរីង ដែលជាសហនិពន្ធនៃសៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន និងលោកស្រី ស៊ីរិ សាវីណា បានធ្វើការផ្តល់បទបង្ហាញពី «ទស្សនៈចម្បងៗនៃការអភិវឌ្ឍជំនាញ» ។ នៅក្នុងបទបង្ហាញ លោក ឌៀរីង បានធ្វើការលើកឡើងពីលទ្ធផលស្ទាបស្ទង់មតិ និងការអង្កេតទៅលើវគ្គសិក្សាមុនៗ និងការលំបាកជារួមដែលរកឃើញថា : ១) សមត្ថភាពនៅក្នុងការផ្ទេរវិធីសាស្ត្របង្រៀនរបស់សិក្ខាកាមថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់មូលដ្ឋាននៅមានកម្រិតនៅឡើយ ហើយតម្រូវឲ្យមានការពង្រឹងសមត្ថភាពបន្ថែម ។ ២) លោកគ្រូថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់មូលដ្ឋានមានការខ្វែងគំនិតគ្នាទាក់ទងនឹងការបកស្រាយវិធីសាស្ត្របង្រៀន និងតម្រូវឲ្យមានការបកស្រាយរួមមួយ ។

បន្ទាប់មក វាគ្មិនទាំងពីរបានផ្តល់នូវបទបង្ហាញពីទស្សនៈទូទៅនៃការអភិវឌ្ឍជំនាញ ដោយអះអាងថា ជំនាញគឺមិនមែនជាសញ្ញាមួយដែលផ្តោតតែទៅលើធនធាន ឬក៏ចំណេះវិជ្ជាថ្មីមួយតែ

ប៉ុណ្ណោះទេ ។ ជាងនេះទៅទៀត ជំនាញគឺរួមបញ្ចូលទាំង "ដំណើរការនៃការជ្រួតជ្រាបពីគំនិតថ្មី និង វិធីសាស្រ្ត" ក៏ដូចជាការទទួលស្គាល់ផ្នែកមួយរបស់បុគ្គល ដើម្បីធ្វើការបង្កើតនូវវិធីសាស្រ្តបង្រៀន ថ្មីផ្សេងៗជាច្រើនទៀត ។ ដោយយោងទៅលើសៀវភៅរបស់សកលវិទ្យាល័យខេមប្រ៊ីត ស្តីពីការ បង្ហាញពីជំនាញដែលមានចំណងជើងថា **Cambridge Handbook of Expertise and Expert Performance** លោក ឌៀវីង និងលោកស្រី ស៊ីរី សាវីណា បានអះអាងថា យើងម្នាក់ៗត្រូវការ "ការអនុវត្តជាក់ស្តែងមួយក្នុងការសម្រេចបាននូវវត្ថុបំណងរបស់ខ្លួន" ហើយវាគ្មិនទាំងពីរក៏បានលើក ទឹកចិត្តឲ្យសិក្ខាកាមម្នាក់ៗធ្វើការចែករំលែកនូវការយល់ដឹងទាំងអស់គ្នា ។

បន្ទាប់ពីរំឭកឡើងវិញនូវនិយមន័យនៃសហគមន៍សិក្សាបែបជំនាញ និងយោងទៅលើឧទាហរណ៍ ប្រហាក់ប្រហែលផងនោះ លោក ឌៀវីង និងលោកស្រី ស៊ីរី សាវីណា បានបែងចែកសិក្ខាកាមទាំង អស់ជាក្រុមតូចៗ ដោយធ្វើដូច្នេះលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូអាចជួបគ្នាដោយផ្ទាល់ ដើម្បីដោះស្រាយធ្វើការ ពិភាក្សាលើចំណុចដែលត្រូវការកែតម្រូវ និងពីគោលបំណងនៃការកំណត់គោលដៅ ។ បន្ទាប់ពីការ ពិភាក្សាបានបញ្ចប់នៅតាមក្រុមតូចៗនីមួយៗ លោក ឌៀវីង និងលោកស្រី ស៊ីរី សាវីណា បាន ធ្វើការបង្ហាញពីលទ្ធផលស្មាបស្មង់មតិដោយធ្វើការគូសបញ្ជាក់ពីចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្សោយនៃវគ្គ បណ្តុះបណ្តាលពីមុនៗ ។

ខាងក្រោមនេះគឺជាការឆ្លើយតបពីក្រុមតូចៗមួយចំនួន ៖

១. លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ ត្រូវតែធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវឲ្យបានច្រើនដើម្បីធ្វើការបង្ហាត់បង្រៀនឲ្យ កាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ជាពិសេសលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូដែលកើតក្រោយជំនាន់ខ្មែរក្រហម ។
២. លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូត្រូវតែសួរនាំអ្នកភូមិបន្ថែមដើម្បីជាជំនួយដល់ការសិក្សា ។
៣. លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូគួរតែចេះប្រើប្រាស់ឧទាហរណ៍ រូបភាព និងឯកសារផ្សេងៗពីមជ្ឈមណ្ឌល ឯកសារកម្ពុជា ។
៤. ដើម្បីទទួលនូវការគោរពរាប់អាន លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូគួរតែព្យាយាមឆ្លើយនឹងសំណួររបស់កូន សិស្សជាមុនសិនជាជាងគ្រាន់តែនិយាយថា "មិនដឹង" ហើយក្រោយមកគ្រូអាចឲ្យសិស្សទៅ ធ្វើការសិក្សា និងស្រាវជ្រាវបន្ថែមពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។
៥. លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូគួរតែមានវិធីសាស្រ្តបង្រៀនមួយ ដែលយ៉ាងហោចណាស់ត្រូវមានភាព ប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។

លោក អេង កុកថាយ នាយករងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងនាយកផ្នែកស្រាវជ្រាវ «តើអាចមានការអត់ឱនទោសបានដែរឬទេ តើអាចបង្រៀនមនុស្សឲ្យចេះអត់ឱនគ្នាបានដែរឬទេ?»

លោក អេង កុកថាយ បានបន្តធ្វើបទបង្ហាញពីអត្ថបទស្រាវជ្រាវរបស់លោកដែលមានចំណងជើងថា «តើការអត់ឱនទោសអាចធ្វើបានដែរឬទេ ហើយថាតើអាចបង្រៀនមនុស្សឲ្យចេះអត់ឱនគ្នាបានដែរឬទេ?» នៅក្នុងបទបង្ហាញនេះ លោក អេង កុកថាយ បានរៀបរាប់ពីទស្សនៈនៃការអត់ឱនទោសនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា និងប្រទេសក្រោយជម្លោះ ហើយលោកបានអះអាងថា វិធីសាស្ត្រនៃការអត់ឱនទោសមានលក្ខណៈខុសប្លែកពីគ្នា អាស្រ័យលើវប្បធម៌របស់សង្គមនីមួយៗ ។ បទបង្ហាញរបស់លោកផ្តោតពិសេសទៅលើឥទ្ធិពលនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍របស់ប្រទេសកម្ពុជា និងស្វែងរកនូវមធ្យោបាយសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ដោះស្រាយជាមួយនឹងកេរដំណែលដែលបន្សល់ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នេះ ។ សម្រាប់រូបលោកផ្ទាល់ ការអត់ឱនទោសសំដៅលើ «ការដែលអាចវិវឌ្ឍទៅមុខបានដោយបោះបង់ចោលសោកនាដកម្ម» ។ លោក អេង កុកថាយ បានលើកឡើងថា ការធ្វើបែបនេះអាចកើតឡើងបានលុះត្រាតែដំណើរការតាមផ្លូវច្បាប់ត្រូវបានធ្វើឡើងជាមុនសិន ។ បទបង្ហាញរបស់លោកបានបញ្ចប់ទៅដោយការពិភាក្សាខ្លីពីការប្រណិប័តន៍សាសនាព្រះពុទ្ធ ។ បើទោះបីជាលោក បាននិយាយថា នៅក្នុងសៀវភៅធម៌របស់ព្រះពុទ្ធមិនមានលើកឡើងពីទស្សនៈអត់ឱនទោសនេះក៏ដោយ ក៏ប្រជាជនខ្មែរត្រូវបានទូន្មានប្រៀនប្រដៅថា «ពៀរ» រំងាប់ «ដោយការមិនចងពៀរ» ។

ជុំ គីរី សាស្ត្រាចារ្យនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា និង ស៊ីវ ធួន គ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិ បកស្រាយពី «អត្ថន័យនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍»

បណ្ឌិត ជុំ គីរី បានបកស្រាយពីទស្សនៈដែលមិនពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់នៃពាក្យប្រល័យពូជសាសន៍ និងជាតិពន្ធុទៅតាមបរិបទកម្ពុជា ដោយផ្តោតទៅលើដើមកំណើតនៃពាក្យទាំងពីរនេះ ។ ពាក្យប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងភាសាខ្មែរមានន័យថា «សម្លាប់ពូជសាសន៍ សាសនា ឬជាតិសាសន៍របស់នរណាម្នាក់» ។ យោងទៅតាមសាស្ត្រាចារ្យ ជុំ គីរី ការបកស្រាយចំទៅលើពាក្យនេះគឺខុសពីការបកស្រាយតាមច្បាប់ ។ ប៉ុន្តែលោកបានសង្កត់ធ្ងន់ថា គ្រូបង្រៀនទាំងអស់ គួរតែដឹងពីការបកស្រាយខុសៗគ្នា ជាពិសេសអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដែលមានតួនាទីរួមចំណែកផ្តល់នូវយុត្តិធម៌ និងការចងចាំជារួម ។ បន្ទាប់មក លោក ស៊ីវ ធួន បានពិភាក្សាទៅលើដើមកំណើតនៃពាក្យជាតិពន្ធុ និងជនជាតិភាគតិចថាតែងតែពឹងផ្អែកទៅលើគ្នាទៅវិញទៅមក ។ លោកបានអះអាងថា ប្រជាជនកម្ពុជា

ជាច្រើនចាត់ទុកជនជាតិចាមមូស្លីមជាជនជាតិភាគតិច ប៉ុន្តែចំពោះចាមមូស្លីមផ្ទាល់គិតថា ខ្លួនឯងមិនមែនជាជនជាតិភាគតិចទេ ប៉ុន្តែគឺជាខ្មែរ ។

បណ្ឌិត ជា ផល្លា សហអ្នកនិពន្ធសៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន និង ឌី ខាំបូលី គ្រូបង្រៀន និងអ្នកនិពន្ធប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) បកស្រាយពី "ការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព"

ជាដាំងផ្ដើមការបង្រៀន បណ្ឌិត ជា ផល្លា និង ឌី ខាំបូលី បានជួយសម្របសម្រួលការពិភាក្សាជាមួយគ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្តស្ដីពីវិធីសាស្ត្របង្រៀន ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឲ្យមានប្រសិទ្ធភាព ។ នៅអំឡុងពេលធ្វើបទបង្ហាញ អ្នកទាំងពីរបានសួរសិក្ខាកាមក្នុងសន្និសីទអំពីអ្វីដែលអ្នកទាំងនោះរកឃើញថាជាវិធីសាស្ត្របង្រៀនដ៏មានប្រសិទ្ធភាព និងអ្វីជាវិធីសាស្ត្របង្រៀនដ៏ពិបាក ។ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូបានស្នើឲ្យបណ្ឌិត ជា ផល្លា និង ឌី ខាំបូលី បញ្ជាក់ពីវិធីសាស្ត្រនៅក្នុងសៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀនដែលខ្លួនមិនទាន់យល់ដូចជាសកម្មភាព "Jigsaw" លំហាត់ប្រមូលគំនិត ដ្យាក្រាមវ៉ែន តារាង K-W-L ខិតប័ណ្ណទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិ និងប្រអប់សង្គ្រោះជីវិត ។ ដើម្បីជាការឆ្លើយតបនឹងសំណួរទាំងនេះ បណ្ឌិត ជា ផល្លា និង ឌី ខាំបូលី បានបង្ហាញពីគំរូមេរៀន និងសុំឲ្យគ្រូខ្លះទៀតមកបង្ហាញពីមេរៀននេះទៅគ្រូដទៃទៀត ។ នៅអំឡុងពេលធ្វើបទបង្ហាញនោះ គ្រូម្នាក់មកពីខេត្តបាត់ដំបងបានលើកឡើងពីបញ្ហាលំបាកដែលគាត់ និងគ្រូបង្រៀនដទៃទៀតបានជួបប្រទះនៅពេលប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រទាំងនេះ ពីព្រោះបន្ទប់រៀននៅកម្ពុជាមានសិស្សជាច្រើន ដែលបញ្ហានេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីការព្រួយបារម្ភដែលបានលើកឡើងនៅពេលបង្រៀននៅឆ្នាំ២០០៩ ។ អ្នកគ្រូ មុំ ម៉េត ដែលជាគ្រូបង្គោលថ្នាក់ជាតិបានឡើងមកខាងមុខ ហើយបកស្រាយថា វិធីសាស្ត្រទាំងនេះនៅតែអាចប្រើប្រាស់បាន ទោះបីជាបន្ទប់រៀនមិនធំក៏ដោយ ។ អ្នកគ្រូបាននិយាយថា វិធីសាស្ត្រទាំងនេះមិនចាំបាច់យកទៅប្រើនៅគ្រប់ថ្នាក់ទេ គឺអាចយកទៅប្រើនៅពេលដែលគ្រូមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ ។ អ្នកគ្រូក៏បានលើកទឹកចិត្តគ្រូបង្រៀនកុំឲ្យយល់ថា ខ្លួនត្រូវប្រើប្រាស់គ្រប់វិធីសាស្ត្រនៅក្នុងថ្នាក់នីមួយៗ តែគ្រូបង្រៀនគួរតែផ្ដោតតែទៅលើវិធីសាស្ត្រតែមួយ ។ បណ្ឌិត ជា ផល្លា ក៏យល់ស្របនឹងអ្នកគ្រូ មុំ ម៉េត ដែរ ហើយលើកទឹកចិត្តគ្រូបង្រៀនឲ្យប្រើប្រាស់តែវិធីសាស្ត្រខ្លះដូចជា ខិតប័ណ្ណ និងប្រអប់សង្គ្រោះជីវិត នៅពេលដែលសិស្សយល់ដឹងខ្លះពីមេរៀនដើម្បីវាយតម្លៃទៅលើការយល់ដឹងរបស់សិស្សទៅលើសម្ភារ ។

ឌី ខាំបូលី គ្រូបង្រៀន និងអ្នកនិពន្ធប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) បកស្រាយពី "កម្មវិធីឆ្នាំ២០១១ ស្តីពីការគ្រប់គ្រងគុណភាពបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ"

បន្ទាប់មក ឌី ខាំបូលី និយាយអំពីកម្មវិធីវាយតម្លៃទៅលើគុណភាពបង្រៀនដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំនឹងចាប់ផ្តើមអនុវត្តនៅឆ្នាំ២០១១ ។ ការគ្រប់គ្រងគុណភាពបង្រៀននឹងវាយតម្លៃទៅលើប្រសិទ្ធភាពនៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាល និងបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅក្នុងថ្នាក់រៀន ។ មានហេតុផលពីរដែលជំរុញឲ្យមានការគ្រប់គ្រងគុណភាពបង្រៀន ។ ដូចដែល ឌី ខាំបូលី បានបកស្រាយ គ្រូបង្រៀនដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលពេញលេញ "មិនត្រឹមតែមានការព្រួយបារម្ភពីបញ្ហាក្រមសីលធម៌ និងសង្គមដ៏ស្មុគស្មាញ នៃការបង្រៀនប្រវត្តិសាស្ត្រប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបារម្ភពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការបង្រៀនឲ្យមានប្រសិទ្ធភាពទៀតផង" ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ ថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងអប់រំ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា អ្នកជំនាញថ្នាក់ជាតិ និងអន្តរជាតិ និងអ្នកអប់រំដែលចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលបង្រៀនក៏ព្រួយបារម្ភពីបញ្ហានេះដែរ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការគ្រប់គ្រងគុណភាពបង្រៀនអាចជួយដោះស្រាយនូវការព្រួយបារម្ភទាំងនេះ អភិវឌ្ឍសមត្ថភាព បង្រៀន និងបង្កើនភាពជឿជាក់ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់គ្រូបង្រៀនទៅលើការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ ការវាយតម្លៃទៅលើគម្រោងក៏អាចធានាថា គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជានឹងសម្រេចបានតាមគោលដៅអប់រំរបស់គម្រោង និងជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សាជាតិ ។ បន្ទាប់មក ឌី ខាំបូលី បាននិយាយពីកម្មវិធីវាយតម្លៃការគ្រប់គ្រងគុណភាព ដោយបកស្រាយពីសម្ភារដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់វាយតម្លៃ និងទស្សនៈវាយតម្លៃផ្សេងៗ ។

វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា នាយករងមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បកស្រាយពី "កម្មវិធីឆ្នាំ២០១១ សម្រាប់បណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀន"

វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា បកស្រាយពីផែនការយុត្តិសាស្ត្រ សម្រាប់កម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនឆ្នាំ២០១១ ។ លោកបានប្រាប់គ្រូបង្រៀនពីអនុស្សរណៈយោគយល់គ្នាដែលចុះហត្ថលេខាដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រសួងអប់រំដែលបានរៀបរាប់លម្អិតនៅផ្នែកខាងលើនៃរបាយការណ៍នេះ ។ លោកបានពន្យល់ពីបញ្ហាគ្រប់គ្រងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងពាក្យស្លោកអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងការចែកចាយសៀវភៅមេរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បន្ថែមពីរសែនក្បាល និងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល គ្រូបង្រៀនអក្សរសាស្ត្រ សីលធម៌ ពលរដ្ឋវិជ្ជា និងប្រវត្តិសាស្ត្រ៥៤០នាក់ នៅឆ្នាំ

២០១១។ លោកដារ៉ា ក៏បានហៅឈ្មោះលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូដែលត្រូវបានជ្រើសរើស សម្រាប់ការបណ្ដុះបណ្ដាលវគ្គ ក្រោយនៅភ្នំពេញ ខេត្តកណ្ដាល កំពង់ចាម កំពង់ឆ្នាំង កំពង់ស្ពឺ និងបាត់ដំបងសម្រាប់ឆ្នាំ២០១១។

សូ ហ្វារីណា វ៉ាគ្និន និងប្រធាន «គម្រោងប្រវត្តិសាស្ត្រចាមតាមរយៈការសួរនាំ»របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

កញ្ញា សូ ហ្វារីណា បានផ្ដោតទៅលើដំណើរការនៃប្រវត្តិសាស្ត្រតាមរយៈការសួរនាំនៅសហគមន៍ចាមមូស្លីមនៅក្នុងកម្ពុជា។នៅពេលធ្វើបទបង្ហាញកញ្ញា សូ ហ្វារីណា បានពិភាក្សាពីវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវក្នុងការប្រមូលសក្ខីកម្មពីមេដឹកនាំសាសនា និងចាមមូស្លីម។ កញ្ញា ហ្វារីណា ក៏បានពិភាក្សាពីកិច្ចខំប្រឹងប្រែងរបស់គម្រោងដើម្បីជួបជាមួយយុវជនចាមមូស្លីម និងមធ្យោបាយដែលក្មេងជំនាន់ក្រោយអាចដើរតួនាទីដ៏សំខាន់ក្នុងការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ខណៈពេលដែលអ្នកទាំងនោះទទួលឥទ្ធិពលដោយផ្ទាល់ពីកេរដំណែលចម្រុះជាច្រើនជំនាន់។ ជាឧទាហរណ៍ កញ្ញា ហ្វារីណា បានពិភាក្សាពីការប្រកួតក្នុងការសរសេរអត្ថបទដែលខ្លួនបានរៀបចំនៅឆ្នាំ២០០៥ គឺឲ្យយុវជនចាមមូស្លីមសម្ភាសឪពុកម្ដាយរបស់ខ្លួនទាក់ទងនឹងបទពិសោធន៍របស់គាត់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ យោងទៅតាមកញ្ញា ហ្វារីណា បានឲ្យដឹងថា ការប្រកួតប្រជែងភ្ជាសរសេរអត្ថបទនេះអាច «បង្ហាញពីសារសំខាន់នៃប្រវត្តិសាស្ត្រតាមរយៈការសួរនាំតាមពីរវិធី គឺការអប់រំ និងការបង្កើតទំនាក់ទំនង»។ ការងាររបស់ កញ្ញា ហ្វារីណា ដើរស្របនឹងទស្សនៈនៃគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត «ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា»ដែរ។ ជាក់ស្ដែង ការងាររបស់កញ្ញា ហ្វារីណា ជាមួយនឹងចាមមូស្លីមគឺមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងគម្រោង «ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិយើង» ដែលបានគ្រោងទុក ពីព្រោះគម្រោងទាំងពីសុទ្ធតែមានបំណងរក្សានិងចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រ។ ជាក់ស្ដែង កញ្ញា ហ្វារីណា បានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើតួនាទីដ៏សំខាន់នៃសក្ខីកម្ម និងសកម្មភាពឆ្ពោះទៅកិច្ចខំប្រឹងប្រែងផ្សះផ្សាធំជាងនេះ។ យោងទៅតាមបទបង្ហាញរបស់កញ្ញា ហ្វារីណា បានឲ្យដឹងថា បញ្ញាវន្ត និងប្រវត្តិវិទូខ្លះបានសួរនាំពីសក្ខីកម្មរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតដើម្បីផ្ដល់នូវប្រវត្តិ «ពិត» និង «ត្រឹមត្រូវ» ប៉ុន្តែ កញ្ញា ហ្វារីណា បានសង្កត់ធ្ងន់ពីសារសំខាន់នៃការប្រាប់ និងស្ដាប់រឿងរ៉ាវរបស់អ្នកនៅរស់ ទោះបីជាមានដែនកំណត់ «ប្រវត្តិសាស្ត្រ» ក៏ដោយ។ ដូចដែលកញ្ញាបានបកស្រាយថា «តាមរយៈការលើកទឹកចិត្តអ្នករស់រានមានជីវិតឲ្យនិយាយ ការស្ដាប់រឿងរ៉ាវរបស់អ្នកទាំងនោះដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងការធ្វើឲ្យអ្នកទាំងនោះដឹងពីអំណាចនៃប្រវត្តិ របស់ខ្លួនឯង យើងប្រហែលជាអាចជួយអ្នកទាំងនោះទម្លាយភាពស្ងៀមស្ងាត់ ហើយការចងចាំរបស់អ្នកទាំង

នោះនឹងមានគេជឿ ហើយវានឹងមិនត្រូវបានគេបំភ្លេចចោល ។ អាស្រ័យហេតុនេះ កិច្ចខំប្រឹងប្រែងនេះចាំបាច់ត្រូវតែបន្តអប់រំក្មេងជំនាន់ក្រោយក្នុងគោលបំណងទប់ស្កាត់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ អប់រំនិងការចងចាំ ព្រមទាំងធ្វើឲ្យប្រជាធិបតេយ្យនៅប្រទេសកម្ពុជាកាន់តែរឹងមាំជាងមុន ។

ភាពខ្លាំង

ការសាកល្បងផ្នែកមួយនៃគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនិងផ្សះផ្សាជាតិដែលត្រូវបានស្នើ

ភាពខ្លាំងបំផុតមួយនៃសិក្ខាសាលានេះគឺថា វាអាចផ្តល់ឱកាស ឲ្យអ្នកគ្រប់គ្រងគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា អាចសាកល្បងប្រើប្រាស់ផែនការសម្រាប់គណៈកម្មការស្វែងរកពិត និងផ្សះផ្សា ។ សិក្ខាសាលាបានផ្តល់ឱកាសសម្រាប់ "សាកល្បង" និងពិសោធន៍ទៅលើគំនិតជាច្រើនមុននឹងបង្កើតជាអនុសាសន៍គោលនយោបាយ និងការអនុវត្តគំនិតនោះឲ្យទៅជាទ្រង់ទ្រាយកម្រិតជាតិ ។ ជាឧទាហរណ៍ "ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា" ពង្រីកឱកាសឲ្យគ្រូបង្រៀនថ្នាក់ខេត្តដែលមកពីគ្រប់ស្រុកធ្វើការស្រាវជ្រាវពីសិស្ស និងផ្ញើអត្ថបទចំនួនបីដែលមានចំនួន១០-២០ទំព័រដែលអាចបោះពុម្ពផ្សាយជារៀងរាល់ឆ្នាំ ។ ជាផ្នែកមួយនៃ "ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា" ជារៀងរាល់ឆ្នាំនឹងមានការប្រមូលតែងសេចក្តីចំនួន៥៤០ច្បាប់ ហើយនិងមានការបោះពុម្ពជាសៀវភៅ និងចែកចាយទូទាំងប្រទេសដើម្បីបំពេញបន្ថែមទៅលើសម្ភាររបស់កម្មវិធីអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅខាងលើ គម្រោងអប់រំអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជាតម្រូវឲ្យសិក្ខាកាមក្នុងសិក្ខាសិលានៅព្រះវិហារទាំងអស់ធ្វើការស្រាជ្រាវ និងផ្ញើអត្ថបទដែលពាក់ព័ន្ធនឹងភូមិដែលខ្លួនបង្រៀនចំនួន១០-២០ទំព័រ ។ ការធ្វើបែបនេះអនុញ្ញាតឲ្យអ្នករៀបចំអាចវាយតម្លៃពីភាពជោគជ័យនៃផែនការ ព្រមទាំងយល់ដឹងកាន់តែច្រើនពីឧបសគ្គ និងភាពខ្សោយដែលបានប្រឈមមុខទាក់ទងនឹងអ្វីដែលត្រូវបានស្នើឡើង ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជាក៏បានសួរយោបល់របស់គ្រូបង្រៀន ស្តីពីការផ្សះផ្សាជាតិ និងតួនាទីក្នុងដំណើរការដែលអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកគ្រប់គ្រងគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជាដឹងថាតើទស្សនៈរបស់ខ្លួនត្រូវបានប្រជាជនគាំទ្រយ៉ាងណា "នៅតាមមូលដ្ឋានផ្ទាល់" ។ កិច្ចការរបស់គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា តាមទស្សនវិស័យដែលបានស្នើទុកគឺជាយុត្តិសាស្ត្រដ៏មានប្រសិទ្ធភាពមួយ ហើយទស្សនវិស័យនេះគួរតែយកទៅប្រើប្រាស់នៅក្នុងសិក្ខាសាលានៅពេលអនាគត ។

កម្រងសំណួរស្ដីពីគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត

នៅពេលដែលសកម្មភាពរបស់សិក្ខាសាលាបានបញ្ចប់ទៅ សិក្ខាកាមទាំងអស់ត្រូវបានស្នើឲ្យបង្ហាញ ពីការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនទៅលើគោលបំណង និងអត្ថន័យនៃ “គណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សា” ហើយថាតើគេនឹងអនុវត្តគណៈកម្មការនេះនៅប្រទេសកម្ពុជាបានដោយរបៀបណា ។ កម្រងសំណួរបានស្នើឲ្យសិក្ខាកាមកំណត់និយមន័យគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត ហើយចម្លើយភាគច្រើនបានឆ្លើយតបថា គណៈកម្មការស្វែងរកការពិតគឺជាយន្តការនៃយុត្តិធម៌អន្តរកាលមួយប្រភេទដែលមានសិទ្ធិ និងធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងដោះស្រាយការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សកាលពីអតីតកាល ។ មានអ្នកខ្លះបានបកស្រាយថា តួនាទីរបស់គណៈកម្មការស្វែងរកពិតបន្ទាប់ពីការកាត់សេចក្ដីនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបញ្ចប់ទៅ គឺនឹងធ្វើការផ្សះផ្សា ចងក្រង និងរក្សាឯកសារពាក់ព័ន្ធនឹងខ្មែរក្រហម ចែកចាយព័ត៌មាន និងអប់រំក្មេងជំនាន់ក្រោយ ។ មានអ្នកខ្លះទៀតឆ្លើយតបថា គណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនឹងដើរតួនាទីដ៏សំខាន់ ក្នុងការជួយជនរងគ្រោះក្នុងការព្យាបាលរបួសផ្លូវចិត្តរបស់ខ្លួន ។ ក៏មានសំណួរខ្លះទៀតថាតើលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូគិតថា បន្ទាប់ពីការកាត់សេចក្ដីនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបញ្ចប់ គណៈកម្មការស្វែងរកការពិតមានសារសំខាន់ឬអត់ ហើយក៏មានសំណួរឲ្យពិភាក្សាពីតួនាទី ឬការចូលរួមរបស់ជនដៃដល់ក្នុងគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនេះដែរ ។ ការឆ្លើយតបភាគច្រើនបាននិយាយថាគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត បន្ទាប់ពីការកាត់សេចក្ដីនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាបញ្ចប់ទៅ មានសារសំខាន់ និងចាំបាច់ពីព្រោះ វាអាចជួយជំរុញដល់កិច្ចខំប្រឹងប្រែងផ្សះផ្សា ជួយឲ្យប្រជាជនកម្ពុជាបន្តស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងការពិត និងគោតសរសើរដល់ដំណើរការនីតិវិធីច្បាប់នាបច្ចុប្បន្ន ។ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូផ្សេងទៀតក៏បានឆ្លើយតបថា តួនាទីរបស់ជនដៃដល់នៅក្នុងដំណើរការគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតគឺមានភាពចាំបាច់ណាស់ ។ គ្រូបង្រៀនម្នាក់បានឆ្លើយថា “វានឹងមិនមានការផ្សះផ្សាទេ ប្រសិនបើមិនមានការរួមបញ្ចូលជនដៃដល់នៅក្នុងដំណើរការនេះ” ។ ការឆ្លើយតបរបស់គ្រូខ្លះផ្សេងទៀតគឺថា តួនាទីមួយរបស់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិតគឺត្រូវធ្វើការជាមួយជនដៃដល់ដោយមធ្យោបាយទទួលខុសត្រូវ ។ គ្រូបង្រៀនផ្សេងទៀតឆ្លើយតបថា គួរតែ “លើកទឹកចិត្តជនដៃដល់ឲ្យនិយាយ” ដោយ “ធានានូវសុវត្ថិភាពរបស់អ្នកទាំងនោះ” និងមិន “រើសអើងអ្នកទាំងនោះ” ។ កម្រងសំណួរក៏បានផ្ដល់ឱកាសឲ្យគ្រូបង្រៀនផ្ដល់អនុសាសន៍ដល់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនៅកម្ពុជាដែរ ។ គ្រូខ្លះបានផ្ដល់អនុសាស៍ឲ្យប្រើប្រាស់សិល្បៈដើម្បីបន្ថែមលើដំណើរការផ្សះផ្សា និងជំរុញឲ្យមានការផ្លាស់ប្ដូរយោបល់ដោយបង្កើតប្រអប់ផ្ដល់មតិមួយដោយដាក់នៅក្នុងទីរួមខេត្តសម្រាប់ឲ្យអ្នកភូមិចែករំលែករឿងរ៉ាវ ឬសំឡេងរបស់ខ្លួន ។

ការសង្កត់ធ្ងន់របស់អ្នកផ្ដល់បទបង្ហាញទៅលើសារសំខាន់របស់គ្រូបង្រៀននៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា

ការធ្វើបទបង្ហាញជាច្រើនធ្វើការលើកទឹកចិត្ត ជំរុញ និងបង្ហាញពីការពេញចិត្តទៅលើការងាររបស់គ្រូបង្រៀននៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ដែលអាចជំរុញឲ្យសិក្ខាកាមបង្កើនការឲ្យតម្លៃលើខ្លួនឯង និងបន្តចាប់អារម្មណ៍ជានិរន្តភាពទៅលើគម្រោងនេះ ។ ជាឧទាហរណ៍ លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម និងលោក ឆាំង យុ បានមានប្រសាសន៍លើកទឹកចិត្ត ដោយសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើតួនាទីដ៏សំខាន់របស់គ្រូបង្រៀននៅក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ ។ ឃុត ឥន្ទសេរី និងអ្នកដទៃទៀតដែលបានបង្ហាញពីតម្លៃរបស់ខ្លួននៅក្នុងកិច្ចប្រឹងប្រែងទាំងនេះក៏បានបង្ហាញពីអារម្មណ៍បែបនេះដែរ ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ លោក ឆាំង យុ បានសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើមធ្យោបាយដែលនាំឲ្យកិច្ចខំប្រឹងប្រែងរបស់គ្រូបង្រៀន អាចឈានទៅដល់កម្រិតអន្តរជាតិ និងជះឥទ្ធិពលដល់សកលលោកទាំងមូល ។ ការសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការរួមចំណែកដែលអាចយកធ្វើជាគំរូបានរបស់គ្រូបង្រៀនដើម្បីចែករំលែកដល់ពិភពលោក អាចលើកទឹកចិត្តគ្រូបង្រៀនពីសារសំខាន់របស់ខ្លួនក្នុងការបន្តចូលរួមនៅក្នុងគម្រោងនេះ ។ ដូចគ្នានេះដែរ ប្រសាសន៍របស់លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម ក៏បានលើកទឹកចិត្តឲ្យគ្រូបង្រៀនយល់ពីតម្លៃរបស់ខ្លួនឯង និង «ឋានៈ» របស់ខ្លួននៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ។ លោកជំទាវបានពិភាក្សាពីការផ្លាស់ប្ដូរវិវាទកិច្ចខំប្រឹងប្រែងរបស់គ្រូបង្រៀន ជាមួយនឹងអ្នកគ្រប់គ្រងគម្រោងអប់រំអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា និងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ។ ការចូលរួមរបស់លោកជំទាវមានសារសំខាន់ពិសេសមួយនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា និងដើរតួនាទីក្នុងយុត្តិសាស្ត្រលើកទឹកចិត្តដ៏មានប្រសិទ្ធភាពមួយ ពីព្រោះកិច្ចការនេះបានលើកកម្ពស់ឋានៈរបស់គ្រូបង្រៀនឲ្យស្មើទៅនឹងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន និងអ្នកសំខាន់ផ្សេងទៀត ។

ការជ្រើសរើសកន្លែងបណ្ដុះបណ្ដាល

ការរៀបចំវគ្គសិក្ខាសាលាប្រចាំឆ្នាំនៅក្នុងទីតាំងផ្សេងគ្នានៅក្នុងប្រទេស គឺជាយុត្តិសាស្ត្រដ៏មានប្រសិទ្ធភាពមួយដែលអាចបង្កើនតម្លៃជាតិ បង្កើនការពេញចិត្តពីសំណាក់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ និងពង្រីកទស្សនៈរបស់គម្រោងឲ្យទៅដល់ចំណុចជាក់លាក់ដែលអាចមើលឃើញ ។ ទោះបីជាមានទីតាំងខុសគ្នាក៏ដោយ ក៏លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូនៅតែត្រៀមខ្លួនរួចជាស្រេចនឹងអាចចូលរួមក្នុងសន្និសីទ ដោយសារតែយុត្តិសាស្ត្ររបស់អ្នកគ្រប់គ្រងគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា បានធានានូវការធ្វើដំណើរ និងផ្ដល់ថវិកាចំណាយបន្តិចបន្តួចដល់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងអស់ ។ ដូចដែលកត់សម្គាល់នៅខាងលើរួចមកហើយ ប្រាសាទព្រះវិហារមានលក្ខណៈពិសេសមួយនៅក្នុងស្មារតីចងចាំរបស់

ប្រជាជនកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន ហើយគឺជាទីតាំងដ៏មានប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់វគ្គសិក្ខាសាលានេះ ពីព្រោះទីតាំងនេះមានជាប់ពាក់ព័ន្ធជាពិសេសទៅនឹងគោលដៅនៃសិក្ខាសាលាគឺ "ការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រ" ។ ដូចគ្នានេះដែរ ទីតាំងនេះមានជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទស្សនវិស័យនៃ "ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា" ។ នៅពេលដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូបានធ្វើដំណើរនៅលើផ្លូវដែលទើបតែជួសជុលរួច លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងអស់រួមគ្នាជាមួយនឹងក្រុមការងារបានទទួលប្រសិទ្ធពរជ័យពីព្រះសង្ឃ អុជធូបដើម្បីរំឭកដល់អ្នកដែលបានស្លាប់ និងអង្គុយស្ងឹងស្ងាធិ៍ជាមួយគ្នា ដោយនឹកគិតដល់ប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ឈឺចាប់ និងយូរអង្វែងរបស់ព្រះវិហារនៅពេលនោះ ។ ដោយបានថតរូបនៅពីមុខផ្លាកសញ្ញាដែលមានសារសរសេរថា "ខ្ញុំមានមោទនភាពដែលបានកើតជាខ្មែរ" និងអង្គុយហូបបាយជាមួយគ្នានៅលើកកំពូលភ្នំ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូអាចប្រែក្លាយទីតាំងដែលធ្លាប់មានជម្លោះទៅជាទីតាំងមួយដែលមានភាពសុខសាន្ត សន្តិភាព និងមោទនភាព ។ នៅពេលជាមួយគ្នានោះដែរ ការរៀបចំវគ្គសិក្ខាសាលានៅទីតាំងផ្សេងៗគ្នានៅក្នុងប្រទេសក៏អាចផ្តល់នូវវេទិកាមួយសម្រាប់ពិភាក្សាបញ្ហាអប់រំបច្ចុប្បន្ននៅតាមទីតាំងនៃវគ្គសក្ខាសាលានីមួយៗដែរ ។ ជាឧទហរណ៍ លោកជិទាវ ទន់ សាអ៊ីម ប្រើប្រាស់ទីតាំងសិក្ខាសាលានៅព្រះវិហារ ដើម្បីលើកឡើងពីបញ្ហាអប់រំនៅព្រះវិហារ ជាពិសេសទាក់ទងនឹងជនជាតិភាគតិចក្ួយ៧០ភាគរយនៅក្នុងខេត្តនេះ ។ ជាពិសេស លោកជិទាវបានបង្ហាញពីបញ្ហាដែលគ្រូបង្រៀនបានជួបប្រទះ នៅពេលដែលគ្រូបង្រៀនទាំងនោះព្យាយាមធ្វើឲ្យមានសមតុល្យរវាងប្រជាជនកម្ពុជា និងជនជាតិភាគតិចនៅសាលារៀន ។ ការពិភាក្សាបែបនេះមិនត្រឹមតែផ្តល់ការវេទិកាពិភាក្សា ដើម្បីស្វែងយល់ពីបញ្ហាដែលកំពុងប្រឈមមុខនៅព្រះវិហារទេ តែថែមទាំងអាចស្វែងយល់ពីបញ្ហាដែលគ្រូបង្រៀនជួបប្រទះនៅសាលារៀននៅក្នុងស្រុកផ្សេងៗដែរ ។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ លោក ស៊ុយ សេរិទ្ធ អភិបាលរងខេត្តព្រះវិហារបានពិភាក្សាពីបញ្ហាអប់រំ និងសេដ្ឋកិច្ចនៅព្រះវិហារដែលអាចឲ្យសិក្ខាកាមដឹងពីបញ្ហាលំបាកបច្ចុប្បន្ននៅតំបន់ផ្សេងនៅប្រទេសកម្ពុជា ។

សន្និសីទបានផ្តល់ឱកាសឲ្យគ្រូបង្រៀនបង្ហាញពីការព្រួយបារម្ភ លើកសំណួរអំពីវិធីសាស្ត្របង្រៀន និងទទួលការបណ្តុះបណ្តាលដែលអាចអភិវឌ្ឍវិជ្ជាជីវៈ

សិក្ខាសាលាផ្តល់ឱកាសឲ្យគ្រូបង្រៀនបង្ហាញពីការព្រួយបារម្ភ និងបញ្ជាក់បន្ថែមពីចំណុចនៅក្នុងសៀវភៅណែនាំគ្រូបង្រៀន និងសៀវភៅមេរៀន ។ ដោយសារគ្រូបង្រៀនមិនដែលបានជួបគ្នាជាក្រុមតាំងពីខែមេសា ឆ្នាំ២០១០មក ដូច្នេះសិក្ខាសាលានេះអនុញ្ញាតឲ្យលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូលើកឡើងនូវសំណួរដែលខ្លួនជួបប្រទះនៅពេលបណ្តុះបណ្តាលគ្រូដទៃទៀត ។ អាស្រ័យហេតុនេះ សិក្ខាកាមក្នុងសិក្ខា

សាលានៅព្រះវិហារបានសួរសំណួរ និងសួរបញ្ជាក់បន្ថែមពីវិធីសាស្រ្តគំរូលើតារាង K-W-L សកម្មភាព “Jigsaw” និងវិធីបណ្តុះបណ្តាលយោបាយបរទេសនៅពេលធ្វើសកម្មភាពបង្រៀន។ មានការចំណាយពេលវេលាជាច្រើនទៅលើសំណួរទាំងនេះ ហើយបញ្ហាទាំងនេះគឺជាធាតុផ្សំដ៏មានសារសំខាន់ ហើយមានប្រយោជន៍សម្រាប់គ្រូបង្រៀនដែលនឹងចូលរួមជាអ្នកបណ្តុះបណ្តាលនៅក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលនៅកម្រិតមូលដ្ឋានបន្តទៀត។

ឥរិយាបថជាវិជ្ជមានរបស់សិក្ខាកាម

សិក្ខាកាមបន្តបង្ហាញឥរិយាបថវិជ្ជមានចំពោះសិក្ខាសាលា និងបានបំពេញតម្រូវការមុនពេលសិក្ខាសាលា។ នៅអំឡុងពេលសិក្ខាសាលា លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូចង់រួមចំណែកក្នុងការពិភាក្សា និងសកម្មភាពផ្សេងៗ។ ទោះបីជាបន្ទប់សន្និសីទមានស្ថានភាពមិនសូវល្អ (មានការបង្ហាញលម្អិតនៅខាងក្រោម) ក៏លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូតែងតែយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់វាគ្មិន និងចូលរួមដោយឥរិយាបថវិជ្ជមានដែរ។ តាមរយៈរឿងរ៉ាវចំនួន២០០ដែលប្រមូលបាននៅមុនធ្វើសិក្ខាសាលាបានបង្ហាញថា សិក្ខាកាមក៏យល់ និងត្រៀមខ្លួនរួមចំណែកក្នុងគម្រោងនេះដែរ។ ភាពវិជ្ជមានបែបនេះដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ពីភាពជោគជ័យរបស់សិក្ខាសាលា និងធ្វើឲ្យលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូអាចរួមចំណែកក្នុងការដឹកនាំកិច្ចខំប្រឹងប្រែងផ្សះផ្សាជាតិ។

កិច្ចប្រជុំប្រចាំឆ្នាំបង្កើនការរាប់អានគ្នារវាងគ្រូនិងគ្រូ រក្សានិងបង្កើនចំណាប់អារម្មណ៍លើគម្រោង និងផ្តល់ឱកាសសម្រាប់អភិវឌ្ឍការអប់រំប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ

កិច្ចប្រជុំប្រចាំឆ្នាំបង្កើនការរាប់អានគ្នារបស់គ្រូបង្រៀន និងជួយរក្សាចំណាប់អារម្មណ៍របស់គ្រូទៅលើគម្រោងនេះ។ ដូចដែលគ្រូបង្រៀនជាច្រើន និងអ្នកគ្រប់គ្រងគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្រ្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជាមិនបានជួបមុខគ្នាតាំងពីសិក្ខាសាលាបណ្តុះបណ្តាលប្រចាំឆ្នាំនៅខែមេសា ឆ្នាំ២០១០ សិក្ខាកាមមានភាពរីករាយដែលបានជួបមុខគ្នា និងជួបជុំគ្នាម្តងទៀត។ ដូចគ្នានេះដែរ កិច្ចប្រជុំប្រចាំឆ្នាំក៏បានផ្តល់ឱកាសឲ្យវាគ្មិនបញ្ជាក់ម្តងទៀតពីសារសំខាន់របស់គម្រោង និងសារសំខាន់របស់គ្រូបង្រៀននៅក្នុងគម្រោងនេះ។ ប្រសាសន៍របស់លោកជំទាវ ទន់ សាអ៊ីម លោក ឆាំង យុ និងលោកអភិបាលរងខេត្ត និងលោក យុត ឥន្ទសេរី មានលក្ខណៈលើកទឹកចិត្តជាពិសេស និងធ្វើឲ្យលោគ្រូ-អ្នកគ្រូយល់ដឹងពីរូបភាព “ធំជាងនេះ” នៃការចូលរួមរបស់ខ្លួននៅក្នុងគម្រោង។ ជាមួយគ្នានេះដែរ សិក្ខាសាលាក៏ផ្តល់ឱកាសឲ្យគ្រូបង្រៀនពង្រីកចំណេះដឹងរបស់ខ្លួនដែរ។ ជាឧទាហរណ៍ ការ

ពិភាក្សារបស់សាស្ត្រាចារ្យ ជុំ គិរី បានផ្តល់ការវិភាគដ៏មានផ្លែផ្កាទៅលើដើមកំណើតនៃពាក្យប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយកញ្ញា សូ ហ្វារីណា ក៏បានបង្ហាញពីអត្ថហេតុស្តីពីបទពិសោធន៍របស់ចាមមូស្លីមនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូខ្លះមិនធ្លាប់បានឆ្លងកាត់ដែរ ។ សិក្ខាសាលាប្រចាំឆ្នាំគឺជាវេទិកាពិភាក្សាដ៏មានប្រសិទ្ធភាពមួយដែលអាចបង្ហាញការអភិវឌ្ឍន៍ ការគ្រប់គ្រង ពិនិត្យទៅលើភាពខ្លាំងនិងភាពខ្សោយក្នុងឆ្នាំនេះនិងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានស្តីពីផែនការសកម្មភាពនៃឆ្នាំបន្ទាប់ ។ ជាឧទាហរណ៍ លោក គ្រីស្តូហ្វឺ ឌៀរីង និងអ្នកស្រី ស៊ិរី សាវីណា បានបង្ហាញពីលទ្ធផលនៃការស្ទាបស្ទង់លើសិក្ខាសាលាបណ្តុះបណ្តាលវគ្គមុនៗដែលវាយតម្លៃលើភាពខ្លាំងរបស់គ្រូបង្រៀន និងចំណុចដែលត្រូវអភិវឌ្ឍបន្ថែម ។ នៅពេលជាមួយគ្នានេះដែរ លោក វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា និង ឌី ខាំបូលី បានលើកបង្ហាញពីទីតាំង និងពេលវេលាសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលវគ្គក្រោយ គោលបំណងរបស់គម្រោងនៅឆ្នាំក្រោយ និងសេចក្តីលម្អិតអំពីកម្មវិធីគ្រប់គ្រងគុណភាព ។ ការចែកចាយព័ត៌មានទៅកាន់គ្រូបង្រៀនជាក្រុមអាចធានាថា គ្រូបង្រៀនទទួលព័ត៌មានដូចគ្នា និងពង្រឹងភាពខ្លាំងនៃគម្រោង ។

ឧបសគ្គ

ឧបសគ្គ : បន្ទប់សិក្ខាសាលាត្រូវមានស្ថានភាពប្រសើរជាងមុន

បញ្ហាធំជាងគេមួយរបស់សិក្ខាសាលា គឺកន្លែងប្រជុំដែលយកមកធ្វើសន្និសីទរៀបចំឡើងនៅសាលាខេត្តព្រះវិហារ ។ មានបញ្ហាមួយចំនួនទាក់ទងនឹងកន្លែងប្រជុំ ។ ទីមួយ កន្លែងប្រជុំមានទំហំតូចនិងចង្អៀតសម្រាប់សិក្ខាកាម២០០នាក់ ។ ជាលទ្ធផល វាគ្មិនមានការលំបាកក្នុងការបង្ហាញពីយុត្តិសាស្ត្របង្រៀនដ៏មានប្រសិទ្ធភាព ប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយសិក្ខាកាម សម្របសម្រួលការងារជាក្រុម និងរៀបចំការពិភាក្សាជាក្រុមតូចៗ ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូជាច្រើនមានការមិនពេញចិត្តនៅពេលបំបែកជាក្រុមតូចដោយសារតែបន្ទប់តូច និងមានការលំបាកក្នុងការផ្តោតអារម្មណ៍ ។ អ្នកដែលអង្គុយនៅខាងក្រោយជួបប្រទះនូវបញ្ហាច្រើនជាងនេះ ព្រោះអ្នកទាំងនោះមិនអាចមើលឃើញផ្ទាំងធ្វើបទបង្ហាញ ។ បន្ទប់ក៏មានខ្យល់មិនល្អដែលផ្តល់ជាបញ្ហាកាន់តែច្រើន ពីព្រោះនៅពីក្រោយបន្ទប់សន្និសីទមានបន្ទប់ទឹកដែលបញ្ចេញក្លិនមិនល្អ ។ ក្លិនមិនល្អនឹងបន្ទប់តូចធ្វើឲ្យសិក្ខាកាមខ្លះឈឺ ។ ឧបសគ្គនេះបានបង្អាក់នូវប្រសិទ្ធភាពរបស់គម្រោង ការផ្តោតអារម្មណ៍របស់សិក្ខាកាម និងការឲ្យតម្លៃរបស់គ្រូទៅលើគម្រោង ។

សេចក្តីណែនាំ : ធានាឲ្យបានថាទីតាំងប្រជុំមានទំហំធំល្មម

សម្រាប់វគ្គបណ្ដុះបណ្ដាល និងសិក្ខាសាលា ការរកទីតាំងដែលសមរម្យជាបញ្ហាសំខាន់មួយដែលត្រូវតែយកចិត្តទុកដាក់សម្រាប់ប្រធានក្រុម និងអ្នករៀបចំសិក្ខាសាលានានា ។ ទីតាំងប្រជុំលើកក្រោយគួរតែរកទីតាំងណាដែលអាចឲ្យអ្នកចូលរួមចំនួន២៥០នាក់អង្គុយបានស្រួល មានទីកន្លែងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបែងចែកក្រុមតូចៗ និងមានបន្ទប់ទឹកដែលមានអនាម័យត្រឹមត្រូវ ។ មានយោបល់មួយទៀតគឺថា ប្រសិនបើអ្នករៀបចំសិក្ខាសាលាមិនអាចរកកន្លែងគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការបែងចែកជាក្រុមតូចនោះទេ គឺអាចឲ្យសិក្ខាកាមចេញមកក្រៅបន្ទប់ប្រជុំបាន ។ ប្រសិនបើករណីរកទីតាំងសមរម្យដើម្បីធ្វើការប្រជុំប្រចាំឆ្នាំនៅខេត្តដែលចង់ធ្វើមិនបានទេនោះ សិក្ខាសាលាគួរតែត្រូវធ្វើឡើងនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយចុងក្រោយនៃសិក្ខាសាលានេះ យើងអាចធ្វើដំណើរកម្សាន្តតាមក្រោយ ទៅទីតាំងដែលយើងចង់ទៅទាំងអស់គ្នា ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្ដី ការរៀបចំសិក្ខាសាលានៅទីក្រុងភ្នំពេញអាចនឹងមិនមែនជាជម្រើសល្អព្រោះអាចមានសិក្ខាកាមខ្លះត្រឡប់ទៅផ្ទះមុនពេលធ្វើដំណើរកម្សាន្ត ។

ឧបសគ្គ ៖ ការគ្រប់គ្រងពេលវេលា និង កម្មវិធី

ចំណុចប្រឈមមួយទៀតដែលគម្រោងនេះជួបប្រទះ គឺពេលវេលាមិនសមស្របដែលនឹងធ្វើឲ្យគម្រោងសម្រេចបានតាមវេលាដែលរៀបចំ ។ ខណៈដែលសិក្ខាសាលានេះមានរយៈពេលតែមួយថ្ងៃ កម្មវិធីមានរយៈពេលខ្លី តែមានអត្ថបទជាច្រើន ហើយសិក្ខាសាលានេះជាទូទៅហាក់ដូចជាលឿនពេក ។ ឧទាហរណ៍ដូចជា នៅពេលរសៀល ការធ្វើបទបង្ហាញបន្តបន្ទាប់គ្នាក្នុងពេលដ៏ខ្លីដែលជាហេតុធ្វើឲ្យសិក្ខាកាមមានការលំបាកក្នុងការតាមដានផ្ទៀងជាមួយឯកសារ ឬក៏សញ្ជឹងគិតឲ្យបានល្អិតល្អន់ពីអ្វីដែលសិក្ខាកាមបានឮ ។

នៅក្នុងពេលសំណួរចម្លើយបន្ទាប់ពីការធ្វើបទបង្ហាញនីមួយៗ មានតែសិក្ខាកាមប៉ុន្មាននាក់ប៉ុណ្ណោះដែលសួរសំណួរ ហើយសិក្ខាកាមទាំងអស់ដឹងថា មិនមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់វាគ្មិនក្នុងការផ្ដល់នូវចម្លើយដ៏ហ្មត់ចត់ និងសម្របសម្រួលឲ្យមានការពិភាក្សានោះទេ ។ ពេលវគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលមុនៗ អ្នករៀបចំកម្មវិធីបានលើកទឹកចិត្តសិក្ខាកាមឲ្យសួរសំណួរដែលអាចធ្វើឲ្យមានការពិភាក្សាមួយប្រកបដោយផ្លែផ្កា ព្រោះមានសិក្ខាកាមខ្លះមានភាពអៀនខ្មាសមិនសូវហ៊ានសួរសំណួរ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្ដី អ្នករៀបចំកម្មវិធីនេះក៏មិនអាចមានពេលគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រនេះដែរដោយសារតែពេលវេលាមិនគ្រប់គ្រាន់ ។

បញ្ហានេះកើនឡើងកាន់តែខ្លាំងឡើង នៅពេលដែលវាគ្មិនជាច្រើនមិនអាចគ្រប់គ្រងពេលវេលារបស់ខ្លួនឲ្យបានល្អនោះ ។ វាគ្មិនខ្លះធ្វើបទបង្ហាញហួសម៉ោងដែលកំណត់ និងមានមន្ត្រីក្រសួងខ្លះផ្ដល់

សុន្ទរកថាដែលឥតត្រៀមទុកជាច្រើនដែលធ្វើឲ្យពេលវេលាដែលមាននោះកាន់តែតិចថែមទៀត ។ ដូចគ្នានេះដែរ ការធ្វើសុន្ទរកថាកិច្ចចាប់ផ្តើមនោះប្រើអស់រយៈពេលវែង និងមានលក្ខណៈដាច់គ្នាទៀតផង ។ ជាលទ្ធផល លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមិនមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការពិភាក្សាពីការប្រឈមមុខនានាដែលគាត់ជួបប្រទះ ការសួរសំណួរបន្ទាប់ពីបទបង្ហាញ និងចែករំលែកបទពិសោធន៍គ្នាទៅវិញទៅមកពីការអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

សេចក្តីណែនាំ ៖ ការគ្រប់គ្រងពេលវេលាឲ្យបានល្អត្រឹមត្រូវ

វាគ្មិននៃវគ្គសិក្ខាសាលានេះត្រូវតែគ្រប់គ្រងពេលវេលាឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ដោយធានាថាខ្លួនបានធ្វើបទបង្ហាញពីរ-បីដងជាមុនដើម្បីគ្រប់គ្រងពេលវេលាឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ។ ប្រសិនបើអ្នកចូលរួមត្រូវការអ្នកបកប្រែ វាគ្មិនគួរតែសម (និងកំណត់ពេលវេលា) ធ្វើបទបង្ហាញជាមួយនឹងការបកប្រែផង ឬក៏អាចឲ្យអ្នកបកប្រែធ្វើបទបង្ហាញជំនួសវិញក៏បាន ។ ដើម្បីជួយសម្រួលក្នុងការគ្រប់គ្រងពេលវេលា អ្នករៀបចំកម្មវិធីត្រូវតែកំណត់ពេលវេលាដល់អ្នកធ្វើបទបង្ហាញឲ្យបានតឹងរ៉ឹង ។ វិធីសាស្ត្រមួយគឺការលើកសញ្ញាដែលមានសរសេរថា ប្រាំនាទី និងមួយនាទី ដែលការធ្វើដូចនេះនឹងធ្វើឲ្យអ្នកធ្វើបទបង្ហាញដឹងថាពេលវេលាមានកាន់តែតិចទៅៗ ។

សេចក្តីណែនាំ ៖ សិក្ខាសាលាដែលមានរយៈពេលពីរថ្ងៃ

សម្រាប់ការប្រជុំប្រចាំឆ្នាំជាបន្តបន្ទាប់ គម្រោងនេះគួរតែបង្កើតឲ្យមានសិក្ខាសាលារយៈពេលពីរថ្ងៃជាជាងមួយថ្ងៃ ព្រោះមិនមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបំពេញគោលបំណងរបស់សិក្ខាសាលាទេ ។ ធ្វើដូច្នេះ នឹងផ្តល់ពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ដល់វាគ្មិនក្នុងការបកស្រាយឲ្យស៊ីជម្រៅថែមទៀតលើទស្សនៈ របស់វាគ្មិនទាំងនោះ ដោយគ្មានការប្រញាប់ ហើយក៏អាចឲ្យសិក្ខាកាមបានមើលឯកសារផងដែរ ។

ការធ្វើតាមកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់ជាតិនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩ ៖ មានការផ្តល់យោបល់ថា សិក្ខាសាលានេះគួរធ្វើឡើងរយៈពេលពីរថ្ងៃតាមកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលថ្នាក់ជាតិនៅខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ ។ តាមរយៈការស្នើរសម្រាប់កម្មវិធីនេះ កម្មវិធីពេលព្រឹកគួរតែបញ្ចូលទ្រឹស្តី និងលក្ខណៈផ្លូវការនានាទាក់ទងទៅនឹងការណែនាំដល់គណៈធិបតីពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ការអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងការផ្សះផ្សា ។ ដូចគ្នានេះដែរ នៅកម្មវិធីពេលរសៀលគួរតែបញ្ចូលគំនិត

បន្ថែមដើម្បីធ្វើឲ្យសិក្ខាសាលាសម្រេចតាមគោលដៅទាក់ទងការអភិវឌ្ឍជំនាញ ។ កម្មវិធីពេលរសៀលគួរតែលៃពេលវេលាសមស្របសម្រាប់ការបែងចែកជាក្រុមពិភាក្សាដើម្បីឲ្យប្រាកដថា លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមានឱកាសគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការចែករំលែកវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនានា ចំណុចខ្លាំងនិងការប្រឈមមុខនានានៃវគ្គបណ្តុះបណ្តាលកន្លងមក និងវិធីសាស្ត្របង្រៀនផ្សេងៗ ។

កាត់បន្ថយចំនួនគណៈអធិបតីដែលនិយាយណែនាំពេលបើកវគ្គ ៖ ប្រសិនបើការធ្វើសិក្ខាសាលាពីរថ្ងៃមិនអាចទៅរួច គួរតែមានអ្នកនិយាយបើកកម្មវិធីតែមួយម្នាក់បានហើយ និងការធ្វើបទបង្ហាញអត្ថបទជាទ្រឹស្តីមួយ ឬក៏ពីរ ឬក៏អត្ថបទសិក្សានានា ។ ការរៀបចំបែបនេះអាចឲ្យលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមក ផ្តល់បទពិសោធន៍ផ្ទាល់ខ្លួនពីការបង្រៀនពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងធ្វើការពិភាក្សាបន្ថែមលើការបណ្តុះបណ្តាលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងវិធីសាស្ត្រនៃការបង្រៀនផ្សេងៗ ។

ឧបសគ្គ ៖ មិនមានពេលវេលាគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការព្រយោបល់ពីសិក្ខាកាម ៖ ខណៈដែលសិក្ខាសាលានេះបង្ហាញពីការចង់សង្កត់ធ្ងន់ទៅលើវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ «ពីថ្នាក់ក្រោមមកថ្នាក់លើ» នោះការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រនេះគឺពិបាកនឹងធ្វើតាមគោលបំណងដែលចង់បានណាស់ ។ ភាគច្រើន សិក្ខាកាមយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល វាគ្មិនអន្តរជាតិនានា បុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា លោកគ្រូថ្នាក់ជាតិដែលបានផ្តល់ពេលវេលាតិចតួចសម្រាប់វាគ្មិនក្នុងការទទួលយោបល់ផ្សេងៗ និងយោបល់តបមកវិញពីសិក្ខាកាម ។ លើសពីនេះទៀត មធ្យោបាយតែមួយគត់ដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្តអាចធ្វើបានទាក់ទងនឹងកិច្ចពិភាក្សាក្រៅផ្លូវការ គឺតាមរយៈកម្រងសំណួរស្ទង់មតិស្តីពីគណៈកម្មការស្វែង រកការពិតនិងផ្សះផ្សា រឿងរ៉ាវដែលផ្ញើមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារមុនមកចូលរួមសិក្ខាសាលា និងរយៈពេលមួយម៉ោងស្តីវិធីសាស្ត្របង្រៀនដោយបណ្ឌិត ជា ដល្លា ដែលមិនពេលវេលាសម្រាប់សួរនិងឆ្លើយសំណួរមិនគ្រប់គ្រាន់បន្ទាប់ពីការធ្វើបទបង្ហាញរួច ។

សេចក្តីណែនាំ ៖ បង្កើតឲ្យមានការចូលរួមអនុវត្តបន្ថែមទៀត

នៅក្នុងការប្រជុំប្រចាំឆ្នាំលើកក្រោយទៀត អ្នករៀបចំកម្មវិធីគួរតែសុំឲ្យលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ខេត្តជួយដឹកនាំការធ្វើបទបង្ហាញ ឬក៏ដឹកនាំការធ្វើការបទបង្ហាញដោយខ្លួនឯង ។ ធ្វើដូច្នេះអាចផ្តល់ឱកាសដល់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូពង្រឹងជំនឿជឿជាក់លើខ្លួនឯង ហើយលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូក៏មាន "សកម្មភាព" ជាជាង "នៅស្ងៀម" នៅក្នុងការប្រជុំប្រចាំឆ្នាំដែរ ។ កម្មវិធីបែបនេះអាចនឹងផ្តល់វេទិកាសម្រាប់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូក្នុងការដឹងពូពីគ្នាទៅវិញទៅមក និងផ្តល់ជាគន្លឹះសំខាន់ៗពីបទពិសោធន៍ផ្ទាល់របស់គ្រូម្នាក់ៗ ។ សិក្ខាសាលាលើកក្រោយគួរតែលៃយ៉ាងណាទុកពេលវេលាឲ្យបានច្រើនបន្តិចសម្រាប់ការធ្វើការងារជាក្រុម និងការពិភាក្សាជាក្រុមតូចៗ និងរៀបចំឲ្យមានអ្នកមើលខុសត្រូវក្រុមតាមវិធីសាស្ត្រលក្ខណៈសិក្ខាសាលាតាមបែបដែននៃការសិក្សា ។

ឧបសគ្គ ៖ ការធ្វើបទបង្ហាញឲ្យបានសមស្របទៅតាមកម្រិតវប្បធម៌របស់សិក្ខាកាម

ការធ្វើបទបង្ហាញខ្លះមានលក្ខណៈពិបាកយល់ និងប្រើទ្រឹស្តីច្រើនដែលមិនសមនៅនឹងការយល់ដឹងរបស់សិក្ខាកាមដែលមិនមានចំណេះដឹងអំពីប្រធានបទ ។

សេចក្តីណែនាំ ៖ វាគ្មិនគួរតែបញ្ចូលនូវឧទាហរណ៍ដែលពាក់ព័ន្ធទៅតាមកម្រិតវប្បធម៌របស់សិក្ខាកាម

វាគ្មិនត្រូវតែដឹងពីកម្រិតចំណេះដឹងរបស់សិក្ខាកាម និងភ្ជាប់ការពិភាក្សាផ្សេងៗទៅនឹងបទពិសោធន៍របស់គ្រូនៅមូលដ្ឋាន ។ នៅពេលដែលចង់បង្ហាញពីទស្សនៈថ្មីៗទៅកាន់សិក្ខាកាម វាគ្មិនអាចធ្វើបានតាមរយៈការបញ្ចូលទ្រឹស្តីទាំងនោះ តាមរយៈការផ្តល់ជាឧទាហរណ៍ដែលសាមញ្ញទាក់ទងគ្នាដើម្បីឲ្យមានការចូលរួម និងពន្យល់ទ្រឹស្តីនោះតាមទ្រឹស្តីគំរូដែលធ្លាប់បានយល់រួចហើយ ។ ក្នុងសង្គមកម្ពុជា ពាក្យស្លោក និងរឿងព្រេងគឺជាវិធីសាស្ត្រដែលមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការភ្ជាប់នូវសារអ្វីមួយ ។ ដូច្នេះពេលក្រោយ វាគ្មិនអាចទាញយកនូវរឿងព្រេងនានាដែលស័ក្តិសមជាមកឧទាហរណ៍ដើម្បីមកគាំទ្រការធ្វើបទបង្ហាញរបស់ខ្លួន ។ ឧទាហរណ៍ពិសេសគឺសារសំខាន់នៃការធ្វើការជាក្រុម និង "ការរៀនជាក្រុមដើម្បីអភិវឌ្ឍជំនាញ" គឺឃើញយ៉ាងជាក់ច្បាស់ក្នុងការបង្កបង្កើនផលរបស់ប្រជាជនខ្មែរ ឬក៏ការយល់ដឹងពីជីវភាពរស់នៅតាមភូមិរបស់ប្រជាជនកម្ពុជា ។ ការលើកឧទាហរណ៍បែបនេះអាចភ្ជាប់បទបង្ហាញរបស់វាគ្មិនទៅនឹងសិក្ខាកាម ហើយក៏ជួយសិក្ខាកាមយល់កាន់តែច្បាស់ពីប្រធានបទផងដែរ ។

ឧបសគ្គ ៖ ការចែកជាក្រុមតូចៗ

ការបែងចែកជាក្រុមតូចជាវិធីសាស្ត្រដ៏មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការសម្របសម្រួលឲ្យមានការជជែកពិភាក្សា និងចែករំលែកគំនិតនានា ។ ប៉ុន្តែ ការបែងចែកក្រុមនៅក្នុងសិក្ខាសាលានេះមានសភាពមិនសូវល្អ និងចំណាយពេលអស់ជាច្រើន ។ នៅក្នុងពេលប្រជុំនោះ អ្នកធ្វើបទបង្ហាញបានបិទឈ្មោះលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូថ្នាក់ខេត្តនៅលើកៅអីរបស់លោកគ្រូអ្នកគ្រូ តែគាត់បែរជាគិតថាជាសំរាមទៅវិញ ។ ជាលទ្ធផល ការរៀបចំមិនសូវល្អ និងយល់ច្រឡំបែបនេះធ្វើឲ្យគ្រូមានអារម្មណ៍ថារំខាន បាត់បង់ចំណាប់អារម្មណ៍ ទៅលើសកម្មភាព ហើយគ្រូខ្លះថែមទាំងបដិសេធមិនព្រមចូលរួមទៀតផង ។

សេចក្តីណែនាំ ៖ ការដាក់លេខកូដស្លាកឈ្មោះ

ការបែងចែកជាក្រុមពិភាក្សាតូចៗអាចប្រព្រឹត្តទៅបានរលូនដាងនេះ ដូចការរៀបចំបណ្តុះបណ្តាលគ្រូថ្នាក់ខេត្តនៅខេត្តបាត់ដំបងកាលពីខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩កន្លងទៅ ។ មុនការអញ្ជើញមកដល់របស់គ្រូ អ្នករៀបចំកម្មវិធីនៅខេត្តបាត់ដំបងបានរៀបចំចាត់គ្រូទៅតាមក្រុម ហើយរៀបចំស្លាកឈ្មោះដែលមានពណ៌ខុសៗគ្នាដែលប្រាប់ពីក្រុមធ្វើកិច្ចការរួចជាស្រេច ។ នៅពេលចុះឈ្មោះ ស្លាកឈ្មោះនោះត្រូវបានឲ្យទៅរាល់សិក្ខាកាមទាំងអស់ ដែលមិនត្រឹមតែជួយសម្រួលក្នុងការបែងចែកក្រុមតូចៗប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងសម្រួលឲ្យសិក្ខាកាមស្គាល់ឈ្មោះ និងខេត្តគ្នាទៅវិញទៅមកទៀតផង ។ តាមការសង្កេតនោះ វិធីសាស្ត្រនេះមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ក្នុងការបែងចែកក្រុមនៅពេលរៀបចំសិក្ខាសាលាលើកក្រោយ ដោយគួរតែអនុវត្តតាមវិធីសាស្ត្រនេះក្នុងការបែងចែកក្រុមតូច ។

ឧបសគ្គ ៖ ការខ្វះការណែនាំពីការទាក់ទងនឹងការយល់ព្រមក្នុងការធ្វើបទសម្ភាសន៍

លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូត្រូវចាត់ទុកថាជាអ្នកប្រមូលព័ត៌មានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ប៉ុន្តែនៅមានសភាពមិនច្បាស់លាស់នៅឡើយត្រង់ថា តើលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងនោះយល់បានត្រឹមត្រូវពីវិធីសាស្ត្រប្រមូលព័ត៌មានដែរឬទេ ឬក៏លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងនោះមានការយល់ស្របពីអ្នកសម្ភាសន៍ក្នុងការយកបទសម្ភាសន៍នោះមកប្រើប្រាស់ដែរឬយ៉ាងណានោះ ។

សេចក្តីណែនាំ ៖ គួរធានាថាមានការប្រាប់ពីវិធីសាស្ត្រនៃការស្រាវជ្រាវត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលឲ្យបានកន្លះថ្ងៃ

ប្រសិនបើគម្រោងនេះចង់ប្រើប្រាស់រឿងរ៉ាវ ដែលប្រមូលបានពីអ្នកភូមិក្នុងគោលបំណងបោះពុម្ពនោះ វាគឺជារឿងចាំបាច់ណាស់ដែលគម្រោងនេះត្រូវគិតពីការវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវមួយសម្រាប់មនុស្សចំពោះការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ការធ្វើការស្រាវជ្រាវ ជាពិសេសក្នុងការទទួលការយល់ព្រមពីអ្នកផ្ដល់បទសម្ភាសន៍ ។ ដូចយើងដឹងស្រាប់ហើយថា បញ្ហាខ្មែរក្រហមជាប្រធានបទរសើបនៅកម្ពុជា អ្នកសម្ភាសន៍ត្រូវចាំបាច់ណាស់ថា អ្នកផ្ដល់បទសម្ភាសន៍យល់ពីគោលបំណងនៃការសម្ភាសន៍ និងការដែលរឿងរបស់អ្នកទាំងនោះអាចនឹងត្រូវយកទៅបោះពុម្ព ។ ហេតុដូច្នេះ អ្នកធ្វើបទសម្ភាសន៍ចាំបាច់ត្រូវតែទទួលបាននូវការអនុញ្ញាតមុន និងក្រោយពេលសម្ភាសន៍ ។ ខណៈពេលដែលចំណុចនេះមិនសូវជាអនុវត្តជាទូទៅនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ គម្រោងនេះអាចឆ្លៀតឱកាសនេះជំរុញពីទំនួលខុសត្រូវក្នុងវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវទាក់ទងនឹងមនុស្សបន្ថែមទៀត និងសម្របសម្រួលឲ្យមាន «ទម្លាប់ធ្វើឲ្យបានត្រឹមត្រូវ» នៅក្នុងសង្គមកម្ពុជាដែលទាក់ទងនឹងការប្រើ និងរំលោភលើមនុស្ស ។ ហេតុដូច្នេះហើយ វគ្គសិក្សាមួយកន្លះថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ ពេលទាក់ទងនឹងភាពសមស្រប និងទំនួលខុសត្រូវក្នុងវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវគួរតែត្រូវរៀបចំឲ្យមាននៅក្នុងសិក្ខាសាលាលើកក្រោយ ដើម្បីធានាឲ្យមានការទទួលខុសត្រូវក្នុងការបច្ចេកទេសស្រាវជ្រាវ ។

សេចក្ដីណែនាំទាំងមូលពីគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងផ្សះផ្សា

លោក ហ្គូតវីន និងសហការីរបស់គាត់សរសេរថា «គោលដៅចម្បងបំផុតខ្លះៗរបស់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិតអាចជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែរ ការធ្វើឲ្យជនរងគ្រោះបញ្ចេញមតិ និងផ្ដល់នូវរឿងរ៉ាវប្រវត្តិសាស្ត្រស្ដីពីកត្តាផ្សេងៗដែលបណ្ដាលឲ្យមានការសម្លាប់រង្គាល» ។ ក្នុងរយៈពេលប្រាំមួយឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ជាពិសេសឆ្នាំមុន គម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សហការជាមួយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានបង្ហាញពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួននៅក្នុងការជួយតម្រង់ទិសសម្រាប់ទស្សនវិស័យ«ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា» ។ គម្រោងនេះមិនត្រឹមតែគូសបញ្ជាក់ពីការចងចាំពីអំពើសាហាវឃោរឃៅពីអតីតកាលរបស់អ្នករស់រានមានជីវិត តែប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងផ្ដល់ឱកាសឲ្យអ្នករស់រានមានជីវិតទាំងនោះ ទទួលស្គាល់បទពិសោធន៍របស់អ្នករស់រានមានជីវិតផ្សេងទៀត និងថែរក្សាបទពិសោធន៍របស់ខ្លួន ដែលទាំងអស់នេះគឺជាទិដ្ឋភាពចម្បងៗរបស់គណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនិងផ្សះផ្សា ។ បន្ថែមពីលើនេះ ការអប់រំក្មេងជំនាន់ក្រោយជួយដល់ការទទួលស្គាល់ពីភាពគានតឹងរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតទាំងអស់ ។

ខុសពីអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញតុលាការក្នុងតុលាការកម្ពុជា និងយន្តការស្វែងរកយុត្តិធម៌អន្តរកាលដែលកំពុងតែដំណើរការនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គម្រោង «ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា» ដែលស្នើសុំបង្កើតជាគណៈកម្មការស្វែងរកការពិតនោះមិនអនុវត្តវិធីសាស្ត្រ «ពីថ្នាក់លើមកថ្នាក់ក្រោម» នោះទេ ។ ប៉ុន្តែ គម្រោងនេះបានប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រដែលកើតចេញពី «មូលដ្ឋាន» ។ ផលប្រយោជន៍សំខាន់បំផុតរបស់វិធីសាស្ត្រនេះគឺថា ចាប់ផ្តើមដំណើរការពីថ្នាក់ភូមិ ហើយប្រើប្រាស់គ្រូបង្រៀនដែលជាបុគ្គលដែលទទួលបានការគោរពខ្ពស់នៅក្នុងសហគមន៍ និងអ្នកដែលបានបង្ហាញពីសមត្ថភាពការចង់ដឹងនិងប្រសិទ្ធិភាពរបស់ខ្លួននៅក្នុងការតម្រង់ទិសឲ្យប្រទេសកម្ពុជាដើរឆ្ពោះទៅរកទឹកដីនៃការផ្សះផ្សានេះ ។ រឿងរ៉ាវជាង២០០០ទំព័រ ដែលសរសេរដោយគ្រូបង្រៀនទាំងអស់មុននឹងចូលរួមនៅក្នុងសិក្ខាសាលានេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីសមត្ថភាព និងឆន្ទៈរបស់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ ក្នុងការធ្វើការស្រាវជ្រាវសរសេរ អត្ថបទដែលជាលទ្ធផលជំរុញឲ្យមានជាការចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ។

ប្រទេសកម្ពុជាកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងដំណាក់កាលសំខាន់មួយក្នុងការធ្វើឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរ តម្រង់ទិសទៅរកការពិត និងការផ្សះផ្សា និងរួបរួមព្យាបាលគ្នាក្នុងនាមជាជាតិមួយ ជាសហគមន៍ និងជាបុគ្គល ។ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ស្ថាប័នជាតិ អន្តរជាតិ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល សារព័ត៌មានអ្នកប្រាជ្ញ និងប្រទេសនានាបានកោតសរសើរគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយចាត់ទុកគម្រោងនេះជាគំរូដ៏សំខាន់មួយសម្រាប់ការអនុវត្តការអប់រំអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងការផ្សះផ្សានៅក្នុងប្រទេសក្រោយជម្លោះ ។ លោកស្រីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិក ហ៊ីលឡារីរ៉ូដហេម គ្លីនតុន បានលើកឡើងពីគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជានៅក្នុងការថ្លែងសុន្ទរកថាដែលលោកស្រីបានធ្វើឡើងកាលពីថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១០ក្នុងអំឡុងដំណើរទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍របស់លោកស្រីដោយផ្ទាល់ ។ លោកស្រីបានមានប្រសាសន៍ថា «អ្វីដែលជាចំណុចសំខាន់បំផុតនោះគឺថា ប្រជាជនកម្ពុជាខ្លួនឯងកំពុងតែអប់រំដល់ក្មេងជំនាន់ក្រោយអំពីទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ខ្លោចផ្សាកាលពីអតីតកាលមួយនេះ ហើយប្រជាជនកម្ពុជាកំពុងតែរំឭក និងគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធអ្នកដែលបានស្លាប់ ដោយខិតខំធ្វើការយ៉ាងស្រស្រាក់ស្រស្រាំដើម្បីនាំមកនូវការទទួលខុសត្រូវខាងផ្លូវច្បាប់ និងយុត្តិធម៌ និងខិតខំដើម្បីឲ្យប្រទេសមានស្ថិរភាពនិងការបង្រួបបង្រួម» ។ ប៉ុន្តែ ក្រៅពីស្ថាប័នជាតិ និងអន្តរជាតិ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូក៏បានទទួលស្គាល់ពីសារសំខាន់នៃគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះដែរ ។ មតិឆ្លើយតបដែលដកស្រង់ចេញពីការស្ទាបស្ទង់មតិបង្ហាញឲ្យឃើញពីការយល់ដឹងដ៏មានសារសំខាន់នៃការចូលរួមវគ្គសិក្ខាសាលានេះ និងសារសំខាន់ក្នុងនាមជាគ្រូបង្រៀននិងជាថ្នាក់ដឹកនាំតាមសហគមន៍នៅក្នុងដំណើរការផ្សះផ្សា ។

អត្ថបទ “បេះដូងមនុស្ស” ដែលរៀបរៀងដោយអ្នកគ្រូ ឡូន សុផល មកពីខេត្តបាត់ដំបង សង្ខេបពីទស្សនវិស័យរបស់គម្រោង “ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា” ។ ក្រៅពីជួយដល់ “ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិយើង” អត្ថបទរបស់អ្នកគ្រូបាននិយាយពីបទពិសោធន៍របស់អ្នកគ្រូនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងឆ្លុះបញ្ចាំងពីសារសំខាន់នៃគម្រោងអប់រំប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដើម្បីជំរុញឲ្យមានការផ្សះផ្សាជាតិ និងការផ្សះផ្សាជាលក្ខណៈបុគ្គល ។ ដោយសរសេរជាលក្ខណៈទូទៅ អ្នកគ្រូបានផ្តើការទទួលស្គាល់បទពិសោធន៍របស់ខ្លួន ចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងភូមិ និងជំរុញឲ្យមានការសន្ទនាគ្នា ដើម្បីក្រើនរំឭកគ្នាទៅវិញទៅមកថា ជនដៃដល់មិនមែនជា “បិសាចសាហាវ” នោះទេ ផ្ទុយទៅវិញអ្នកទាំងនោះគឺជាមនុស្សដែល “មានទឹកចិត្ត” ដែរ ។ បើទោះបីជាប្រឈមមុខនឹងការបាត់បង់ ភាពឈឺចាប់ និងភាពសាហាវព្រៃផ្សៃក៏ដោយ ក៏អ្នកគ្រូ ឡូន សុផល ដែលបានបាត់បង់សមាជិកគ្រួសារ និងកូនចៅនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមអាចស្វែងរកសេចក្តីស្រឡាញ់ និងមនុស្សធម៌ ដល់កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមដែលមានសេចក្តីសប្បុរសធម៌ដល់អ្នកគ្រូ នៅពេលដែលអ្នកគ្រូព្យាបាលជំងឺនៅមន្ទីរពេទ្យខ្មែរក្រហម ។ យោបល់របស់អ្នកគ្រូគឺពិតជាសំខាន់នៅក្នុងកិច្ចខំប្រឹងប្រែងសម្រាប់ការផ្សះផ្សា ពីព្រោះកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមថ្នាក់ក្រោមរស់នៅជាមួយនឹងជនរងគ្រោះតាមភូមិ-ឃុំទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា ។ នៅពេលដែលរឿងរ៉ាវទាំងអស់នេះត្រូវបានចែកចាយក្នុងទម្រង់ជាឯកសារ ហើយត្រូវបានអានទូទាំងប្រទេស នោះរឿងរ៉ាវទាំងអស់នេះនឹងជម្នះឧបសគ្គ និងជំរុញឲ្យមាន “ទឹកដីនៃការផ្សះផ្សា” ដូចសញ្ញាព្រួញដែលមាននៅក្នុងទស្សនវិស័យរបស់លោក ឆាំង យុ ដូច្នោះដែរ ។